

Sancti Damiani. et omnium sanctorum. quorum sollem-
nitas hodie in conspectu tue maiestatis. ce-
lebratur. Domine deus noster tota in dabe terrarum
omnium sanctorum tuorum quorum meritis precibus
intercedas. ut in omnibus protectionibus tuis in-
veniamur auxilio **I**n eundem christum dominum nostrum.
Ant igitur oblationem servitutis nostre
sancte familie tue. **Q**uesumus domine. ut pla-
cis accipias. diesque nostrum in tua pace di-
cas. atque ab eterna damnatione nos wipe-
lectorum tuorum iubeas grege numerari **P**
domini nostri **Q**ua oblatione tu deus
omnibus que. benedicta **X** assumpta **X**
rationabile. acceptabile op face
meris. ut nobis. corpus **X** et sanguis **X**
delectissimum filij tui domini nostri ihu christi

MS 612

Sammelbd

Augen. 1. Bd.

CATALOGVS
 LECTIIONVM FVTVRI
 SEMESTRIS IN ACAD.
 IVLIA.

HELMAESTADII,
 In acad. IVLIA, excudebat Iacobus Lucius.
 Mense Octobr. ANNO

CID. 13C.

PRORECTOR ACADEMIAE IVLIAE,
FRANCISCVS PARCOVIVS, ARTIS ME-
dicæ doctor & professor.

Beneuolo Lectori S. D.

Uita sunt & varia regum & principum beneficia, sed in cæteris illustria & prorsus diuina, consilio & manu hostes propulsare, pugnare pro aris & focis, vt vetus verbum est, cultum numinis primo loco tueri, pacem & otium constituere, vniuersæ reip., omnibusque eius partibus consulere, ius æquum in omnibus dicere, de educatione iuuentutis omnium ordinum esse sollicitum, omne genus liberalium artium tueri. Horum explicatio & inter se comparatio, non difficilis quidem est, sed fortè alio loco vtraq; instituetur commodius. Non potest autem negari, quin cum primis regum sit, & Christianis principibus maximè dignum, scholas conseruare, in quibus pueritia in pietate, & primis litterarum principijs rectè erudiat, & academias condere, vbi omnia doctrinarum genera, quib⁹ publicè & priuatim in vita opus est, tradantur plenius, & quàm fieri potest perfectissimè. Hanc laudem in regia familia ducum Brunsvicensium primam meritò sibi vendicat diu⁹ Iulius, & parem huius filius R. & ill.^{mus} princeps & *εὐεργέτης* noster, dux Henricus Iulius. Ille enim initio fundauit academiam Iuliam, & ornauit cùm cæteris necessarijs, tùm doctores omnium professionum idoneis: hic paternæ gloriæ æmulus, ipse princeps eruditus à puero litteris, & excultus studijs sapientiæ, & diuum parentem & seipsum in hac cura superat. Nihil enim negligit, immò pro eximia sua bonitate omnia inuestigat & conquirat, quæ ad stabiliendum hoc suarum pro-
uinci-

vinciarum primarium decus pertinent, non tantum academi-
am suam iuuat sumptu & opibus, sed ipse quoque, ut huius
Argus, & dominus & gubernator, feliciter inter varios fluctus
dirigit, & in tuto collocat. Quod cum & omnes videant, sed
nos primi intelligamus, nostræ partes sunt, ut ad sapientissi-
mi rectoris nutum nos comparemus, quorum fidei erudiendæ
iuuentutis partes ille credidit: nec sanè nostrum quisquam
est, quin omni diligentia sibi commissum munus gerat: de
præteritis testes nobis erunt auditores, etiam in trienni cala-
mitate, quando epidemij morbi toties grauiter hunc locum
affecerunt: de huius anni halcyonijs benignissimo Deo gratias
agimus. Ut autem non solum nostræ iuuentuti, sed passim alijs
constet, rectè à nobis geri omnia, & quemque, in metis sui offi-
cij consistentem, suas docendi partes explere fideliter, idque
cum laude singulari, & utilitate discipulorum in singulis disci-
plinis, edidimus indicem lectionum, quas vel porro perseque-
mur, vel de nouo instituemus: neque hoc facimus vel ostenta-
tione quadam, vel de consuetudine tantum. Leges enim, qui-
bus parère sapientia est, ita iubent. Nec hoc temerè consti-
tutum videri potest. Etenim hic index nos de officio com-
monefacit, & singuli de studijs suis consilium capient com-
modiùs, & alij deliberabunt de filijs siue suæ fidei creditis, ad
nos mittendis, si iuuentutem in inuocatione Dei, & in bonis
moribus veraque virtute, & omni genere disciplinæ & quam
pluribus insuper eiusque partibus, ab integerrimis, & doctissi-
mis viris quotidie rectè & fideliter erudiri, de quo nemini
dubium esse volumus, intelligat. Vale lector hu-

manissime. Helmæstadij in acad. Iulia,

die ἀγίων ἀγγέλων

CIJ. IJG.

A 2

CATA-

CATALOGVS LE=
CTIONVM FUTVRI
SEMESTRIS.

THEOLOGICI.

HENRICVS BOETHIVS Th. D. & Professor ordinarius, explicationi doctrinae de Sacramentis cum in genere, tum & in specie, quam haecenus fideliter, perpetua sententiarum contrariarum collatione, quanta fieri potuit breuitate pertractauit & tradidit: Sequenti semestri doctrinam de poenitentia, atq; Ecclesia, una cum alijs, illis affinis doctrinae Christianae Capitibus, subiiciet. In eorumq; locorum enarratione, eandem sententiarum contrariarum collationem talem, qualem instituta, in tradendis hisce fidei & religionis Christianae articulis, breuitatis ratio feret, adhibebit & usurpabit, ut veritatis fundamentis, e scriptura sacra penu depromptis & demonstratis, quid, ut à veritate caelesti alienum, reijciendum sit, constare possit.

LAVRENTIVS SCHEVRLE D. pastor, & generalis Superintendens, perget in explicatione Minorum prophetarum, & deinceps Sophoniam interpretabitur hora 2. pomerid.

D. CASPARVS PFARRADIUS explicationem doctrinae de Incarnatione & λόγος continuabit: Epistolam D. Pauli ad Titum sic explicabit, ut ex eius cum duabus ad Timoth. comparatione Theologus ad S.S. Euangelij Ministerium rectè gerendum informetur: Extraordinarijs diebus principia & fontes belli Sacramentarij ex Cinglij, Lutheri & aliorum scriptis fideliter monstrabit, ut felicius controuersia iudicari queat.

JVRE.

JVRECONSULTI.

D. VALENTINVS FORSTERS Ordinarivs & Senior in inchoata Iurisdictionis tractatione perget h. 8.

ANDREAS CLVDIVS D. Codicis ordinarius Professor, Nobilem Titulum de condictione indebiti ad finem fermè perduxit: eo absoluto explicationem Tituli sequentis, de condictione causa data causa non secuta, suscipiet, & modo inchoato, leges tam Digestorum quàm Codicis fideliter explicabit, h. 9.

EBERHARDVS SPECKHAN D. Decretalium Professor ordinarius in nobilissimâ, amplissimâ, & utilissimâ probationum materiâ versatur, & suspensâ ob certas causas hoc tempore explicatione analyticâ singulorum Canonum & legum huc pertinentium, quâ hâtenus usus fuit: in posterum in gratiam auditorum suorum id desiderantium, eiusdem materiæ plenum & absolutum systema, corpus siue tractatum, certis capitibus & conclusionibus circumscriptû, & ad usum Theoricum siue Scholasticum & Practicum ac forensem accommodatum, ordine compositum siue *ouv. de l'ouv.* conficiet, & leges ac capitula utriusq; Iuris sparsim hinc inde sine certo Iure dispersa & vagantia, ad suas classes & capita reducet & fideliter explicabit.

STATIVS BORCHOLTEN D. & Professor Iuris absoluto, in quo nunc versatur, de matrimonijs tractatu, libros Digestorum explicandos suscipiet hac ratione, ut breuibus summarijs in singulos titulos premissis, difficiliores leges omnes dilucidè explicet, eas vero, quæ vel partim vel nihil difficultatis habent, uno aut altero verbo notatas dimittat.

D. IOHANNES BARTERS, absoluto Institutionum imperialium libro secundo, tertium nunc explicat, eumq; hoc semestri, Deo volente, ad finem perducet.

MEDICI.

D. FRANCISCVS PARCOVIVS, Praelectioni Prognosticorum Hippocratis adiungit explicationem Epidemicarum historiarum ab Hippocrate 1. & 3. Epidemiorum descriptarum, idq; in eum finem, ut auditoribus suis usum uniuersaliū praeceptorum in Prognosticis & Aphorismis repositorum, in particularibus exemplis demonstrat. Vacant vero professione Practica, in fine historia, qua verisimiliter oratio ab Hippocrate fuerit adhibita, vel adhibenda explicabit h. 8.

D. IOHANNES SIGFRIDVS continuabit historiam Anatomicam: partium corporis humani qua absolutā, quod breui fiet, subiunget explicationem priorum librorum Galeni de simplicium medicamentorum facultatibus h. 2. pomeridiana. Absoluet quoq; disputationes Anatomicas.

D. DVNCANVS LIDDELIVS Absoluta explicatione libri de morborum differentijs, aggredietur sequentes Galeni libros de morborum causis, de Symptomatum differentijs & causis. Perget quoq; in disputationibus medicis. In Mathematicis proponet Calculum caelestium motuum triplici hypothese accommodatum per Doctrinam Triangulorum, una cum compositione Tabularum primorum & secundorum mobilium, hora quarta.

D. Iohannes VVernerus in Hygieina h. e. de Sanitate seruanda doctrina qua caepit, perget viā,

PHILOSOPHI.

D. IOHANNES CASELIVS perget explicare politica Aristotelis. Accommodabo autem me, ut haectenus à me sedulo factum fuit, ad caprum auditorum, qui si omnes sint Graecis litteris tincti magis & facilius progrediar: nunc ut pluribus consulatur porro aliquos capitum parapsin conficiam. Hoc non solum mihi ad caetera erit commodum, sed eo modo etiam ingeniosiores introduxero ad rationem consideranda orationis philosophi nostri, potissimum ἐν Φιλοσοφίᾳ τῆ καλεσμένη

ἀμδὴν πρᾶκτικῆν: cuius vos studiosiores esse expediebat. Namq; illa
& unicuiq; sunt necessaria ad priuatam vitam colendam, nec ijs care-
re possunt, qui siue in foro versantur, siue in curia, siue in aliquo admi-
nistrationis munere in ecclesia.

D. THEODORVS ADAMIVS dicendi praecepta, quae
ex Aristotele potissimum, & quantū quidem necesse fuit, ex alijs quoq;
veteribus dicendi magistris, superioribus mensibus, tradenda susce-
perat, modò ad finem perduxit. Eorundem vsum in aliquot Demo-
sthenis & M. Tullij orationibus monstrare propediem incipiet; inq; eo
instituto in posterum aliquandiu persistet.

M. OVENVS GVNTHERSVS compendiosè exponet do-
ctrinam Meteorologicam, traditam in tribus libris Aristotelis materia huius
tituli inscriptis: & addet commodis temporibus disputationes de insignioribus
doctrinae physicae materijs.

M. SIMON MENCIVS Quedlingap. sicut geminam in
docendo suscepit prouinciam, grammaticam videlicet & mathematicam: ita
quotidiè horis duabus ordinarijs operas publicas procurat. 1. H. 8. a.m. in
auditorio philosophorum minore post absolutum de numeris tractatū quadripar-
titū, progredi, ut iam coepit, perget in questionibus sphaericis Hartmanni Beie-
ri. Quibus similiter ad finem explicando perductis repetere sub initium brumae
incipiet doctrinam de calendarijs anniuersarijs conscribendis, & prognosticis
astrologicis subinde attexendis. 2. H. 1. p.m. in adibus communis mensae die-
bus Martis post absolutos dialogos euangelicos, per textamq; enarrando Plauti
Aululariam, & aggredi iam coepit, & sedulo enarrando continuabit, Deo fa-
uente, eruditum carmen protrepticum Ausonij de studio iuuenili ad nepotem:
diebus verò Iouis librum secundum officiorum Ciceronis ad filium: quemadmo-
dum primum eiusdem librum aliquoties cum publicè priuatimq; interpretatus
est. Ceterum altero biduo domi suae tyrunculis emendat oratiunculas exhibitas,
easq; vel de Germanico latinè conuersas, vel de nuda argumentorū dispositione
in formam declamationis rhetoricae redactas: & Luna quidem diebus profanae
Veneris carmen.

M. HENRICVS MEIBOMIVS, Poëta Caesarius,
diebus ordinarijs quatuor, methodū legendi cognoscendiq; historiam utramq;
sacram & profanam, in vsum tyronum succinctis questionibus proponet. Die
verò Mercurij & Saturni, absoluta iam Synodorum historia, ut eruditae pietatis stu-

tis studiosos nouo beneficio afficiat, Chronologiam Biblicam, res precipuas in Ecclesia Dei, ab orbe condito, usq; ad mortem Iesu Christi, gestas, ad certa tempora reuocantem, accurata breuitate explicabit. Utetur hora 12.

M. VALENTINVS SCHINDLERVS quatuor priora Geneseos capita, quae iam interpretatur, absoluet. Postea ad praecepta Grammatices Hebraeae redibit.

M. ANDREAS GRYPHENIVS interpretatur orationes Isocratis, oratoris Atheniensis summi, cuius domus, (Cicerone parente eloquentiae locuplete teste) cuncta Gratia tanquam ludus & schola eloquentiae paruit: è cuius ludo tanquam ex equo Troiano innumeri principes eorum, qui in scribendo & dicendo conspicui fuerunt, exierunt.

M. CORNELIVS MARTINVS breue, sed quoad eius fieri poterit exactum analyticò posteriorum compendium proponet, quo absoluto topica explicabit.

M. IOHANNES POTINIUS proximis hisce diebus accessit ad interpretationem orationis Demosthenis de pace: à qua ad ἐμιλίαν Basilij Magni in natalem Seruatoris nostri conditam transibit. Hinc ad orationem Galeni sese conferet, qua philosophus adolescentes ad ingenuas artes excolendas multis & egregijs argumentis adhortatur.

Scire etiam lectorem volumus, exercitationes publicas disputationum in singulis facultatibus, & declamationum neutiquam negligi, & si quae sunt aliae, de quibus omnibus ob angustiam chartae plus verborum facere non licuit.

F I N I S.

[Faint, illegible handwriting in a historical script, possibly Latin or German, covering most of the page.]

Bl. 100. r. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Handwritten text in a cursive script, likely from the adjacent page, visible on the right edge of the image.

De necessitate & praestantia
Philosophiae.

Hoc quidem debebant omnes mortales agere, Spectabilis Domine Decane, & Clarissimi
Viri praecipuos honorandi, ut quoniam a Deo in
mortaliibus nasci sunt animi, & excederent
filios, & quantum eis fieri possit, Veteri
ritori restituerent. Ut enim corpus cum
carnis habens omnes, ipsos quoque sensus,
quibus plerisque illa naturae nos superat dicimus.
Ita hoc unico sensus sumus, & ab illis, quae
dixi, brutis differimus. Sed nescio quid illud
sit inuestri, sive malis genus, quae tantum bo-
num nobis invidet, sive alius generis quid-
dam, ignavia certi sumus officium naturae sic
struere facit, quod homines scientes Volentes
ita transvorsos agat, ut quidvis potius facere ma-

hinc, quam ab inscitia dilucere illam particulam
aure videtur, & in libertatem asserat. Ne
minus illi frustra sunt, si sola possident animi
se homines vocare volunt, non minus ac cecus
se vocat, quominus oculos, & mutas se loqui
possidet, quia linguam habeat. Tantis is: &
nobis, is de quo loquimur, animus & obitus
ut rese nius tabule principis Philosophorum lib.
3. de aia comparabit. Præter tamen vel
litteras vel aliud abra legere tantes, nisi prius
quid inscribas; frustra tamen ab animo gregem
boni expedit, nisi quod cupias, fideliter in-
gruas. Vix tamen & multis millibus unum
istamque possidentis, qui tantes tantes se auro
et non ostendat. Quantos queso greges illo
quis videt, qui vel Baccho, quos tamen infra
omnes est finto, faciunt, vel se totos Voluptati
bus corporis mancipent, vel pedibus manibus

quis argere nitantur.

O ceteris, ceteris, querenda pecunia prius
Virtus post minimum. Haec Jamis sumus ab uno
Prodocet: hoc celisunt in vultu dispersa, sumus,
Lato suspensi locutos, tabulamq; lacerato.

Contra tu tantum morbum & vulgo tollere tentes,
Sed hoc tantum est quod merito indigneris, illos
qui videri & videtur non tantum imi subfiliis so-
minis esse voluit, sed modis peratorum partes
stans sibi sumunt, ipsos nescire quoniam illius
rei praestantia sit, quod ferendum erat, sed eo
ut nescitiam progressam, ut alios nescitis in
terdum mentis remissis in suam nescitia co-
niam ducere conent: Debetur enim cuiq;
disciplina, sive artem tam nominare vobis, sive
scientiam, sua tunc, non diu etiam sunt illis
Rusp: consistere possit, ut quisquam hoc nesci-
cias ierit; sed hoc adio sunt illa doctrina

que ipsum animus & excolit & ornat, mutiles
ras esse, & nullis reij. Facultates quas ita
vulgo vocant liberales, volo. Theologia quidem
sancti, quam merito omnes congruentur, qui Chri-
stianis adimus, ut maxime necessaria, ita
in hoc non est occupata, sed alius sibi finem
proponit, quemadmodum & post hanc vitam cum
Christo & omnibus sanctis eternum vivere possi-
mus, & que de hoc genere sunt alia. Itaque
Juris scientia suis autoribus hoc pollicetur, ut &
Medicina. Itaque in: & sibi legibus contenta
est, & totam vitam in alienis negociis agit; hoc
ut si propius ad id quod volumus, accedat Virtu-
tate, tamen aliena illud facit fide. Hoc uni-
cuius in: medicis spectat, ut corpus vel visum
nut seruet, vel pristinis re virtus reddat, ad quam
onus nullam inferioris sapientie negligere potest,
si quidem aliquam elegantis bonae doctrinae

3.
laudem sibi parat in annis habeat. Nec tamen
sibi hanc iudicabit, sed illi a qua accipit, utro
gratis etiam agat. Nos in suis istiusmodi corpo-
ris humani cogitationibus, quod vult assequi
nos qui nature velit subsidio veniunt, et tam
abijungendo quod mutare velle videatur, scientiam,
qua utrum naturam explicet, contemnit.

Quaenam erit ergo illa scientia, quae tenebras
tenebras a mente dispellat, et luminem sibi ipsi
contemplandum praebet? Philosophia minus
est, quam ita prius appellavit Pythagoras, ut
et tenebras eius sicuti sophistarum notaret sapie-
tiam, et quomodo sibi quis ex ea polliceri
posset, iudicaret. Sicut a: Virgo fuit. Virginitas,
ut quanti res sit praestantior, et minoris speramus
fiat, ita etiam a: Seculis ipsa non solum
a quibusvis omnibus dicitur delecta fuit, sed

ad hunc cultores non tantum nos extrema passim
Sacrilegium quidem ra des acerbe moti dedit, ut
omnibus fientis signis Amygi & Melitij defuit
sunt. Quo majori laude digni sunt, qui irru-
enti resistere & obstruere vident, & fortiter resistere
sunt. Ut enim quod res est dicam, qui sibi
sunt illa disciplina vel traditionum vel scien-
tiam pollicente rathem opta ex punitio agnam
expediet. Cuius ergo spectabilis Dote De-
cane, & vos viri clarissimi, praesepores sano-
randi erga provinciam hanc dicantur mihi
eis posueritis, nos spero aperte vos laturos, si tan-
tam rem ita confidentem, ut ex quibusdam
partibus totam rem spectandam exhibeam.
Ex hac re. Consideratione, nisi me amissis &
sensuiter fallit, omnes nos prestantius tan-
tim & dignitatem non intelligunt, sed & ut

4
existat. Unius hoc à vobis prius rogabo
ut quia scriptis molestum habere signum ver-
bis uti, quae fortassis elegantius scribunt non
volueret, ut ipsa me excusare velitis.
Haec ergo cuius dixeris anima medicina
q: est, signum principales quidem facultates,
appellare ut ita rursus liceat. fit mens & appetit,
cuius dicitur licet, de mensuris rursus curam agere
debet & voluntatis. Unius ut quare ab utraque
animo noster laborat. De mensuris quidem ca-
hijit quicquam dixeris rursus antea, & eis
mortalis, quibus quidem rursus aliquando, quam
vulgo vera subsistit manilla, congesti sunt. Un-
de ut iam difficilis veritatis investigatio. quare for-
tis, ubi rursus nos minimum abesse putamus
maxime à scopo absimus. ut Vetus Dicitur

his dixisse visus sit Veritatem in profundo pu-
tes latere; Utrius Aristoteles nostram mentem
se habere ad Veritatem, sicut oculos noduarum
ad ipsam videns. Non enim illis sol cuius usus in
cuius nihil viderant; quum obscure et ca-
ligat nostra mens, sepe etiam in faciliis.
Hoc minor nos difficultas manet in ipso ap-
posito sensum. Perturbationes enim quas ita Bi-
tophi vocant, ita affigunt lumen sepe nostram
mentem, ut ney quid redimus, ney quid in-
sum in ulla re videre possit. Quamvis
Principis et potentis intellexit divus clausus:
Digne hinc ardorem mentibus addunt
Euryache. an sua cuius Divus fit dura Cupido?
Deo de seu quiritari non opus est puto. Hoc
autem Volo, cuius duo sunt, que nostram animam
miseram habent, ut et medicinis facienda

5.

fuit: Illius quidem Veritate, appetit a: sensu
in Virtutibus inveniendi. Hinc in alteram
quidem partem Theoreticam, alteram practi-
cam, sicut ab officio sui sunt locuti. Illa
in: in sola Veritate cognitione acquiescit, in qua
est mentis nostra summa perfectio, illa in
quam considerat quid sit terric motus, quid ful-
minis, quid tonitru, quid causa fluxus & refluxus
maris, et ut ille: Errantem Lunam solisq; labo-
res, Virg: 3 Georg:

Unde geminis gemis & splendens, vnde visbar & ignes
Ardentis, pluviasq; Hyadas, geminosq; triones,
Quid tantum Oceanus properant sinuq; & sotes,
Hiberni vel qua' tarentis mora nocetq; abster.
Nihil sane' oia' hec a nostris aspicientib; sibi in-
venit, stultus etiam invidiosus ab oculisq; vi-
deatur, qui quidem signumq; in illa motuq;.

Altera a: pars contra. Nam si suos cultores
quid Virtus sit, aut Vitium Scire tantum Vult
sed rham ut Vitium sumpsit. Quod scriptum est
nonis instituit, appetitus sensuum qui quidem
frari potest, ita regant, ut non iustitiam, non alia
eius Virtutum fines transgrediantur: Ita enim
frari tandem molestum est, et h quidem in hoc
misero carcere obtinere potest, felicitas a no-
bis acquiratur. Sed quoniam auctum animus
nostre perfectiorum, quam aliqua mortalia,
originem ostendit, et ipse rham Philosophus
de gen. anal. cap. 3. Volbe dicitur est interpret
ibus, propter tot vix vix dicitur et dicitur dicit
aidior dicitur propter et praestantior est Voluntate
et appetitum sensibile: Ita et dicitur est
hospitium partem, quod mentes nostrae igni cultos rham
dat, non tantum alteri, quod appetitum nostrum

6
regit, non coheret, sed rursus multis modis sup-
eratur. Aristoteli in: ethic. 10. Eth. tradit
Arist. Vitam contemplativam non continere ge-
minij, quatenus sit genus, sed quia diuersum
quiddam esse habet. Eius ergo unam atq; al-
teram esse speciem, esse partem partu' utriusq; ex-
plicemus, ab ea initium facientes, quae ut prin-
cipio reliquarum ab omnibus vuditis homini-
bus existimatur, ita hanc reliquis scientijs
praebet certissimum est. Nam est amicus
multis raris commendat ad nos praestitit q;
exhibet clarissim, quibus omni nostram et ea
sententiam debet agnoscentis libenter. Etiam
sic tandem possum totam antiquitatem, q; uno
ore maximam vuditionis illam fateor; testes lau-
dare possum quot vuditionis tandem omnibus
sacris florentibus. Quid in quaeo inferiores

Scientie solidioris doctrinae polliceri possunt sine
sac. Nulla est quae non Entis, actus, poten-
tiae, causarum necessitatis, Contingentiae & immu-
tionis suspensio faciat, sed ut utrumque necessitas ha-
beat, cum in utroque definitionibus genera pla-
rimum sententiarum sententias transcendant. Ergo
nulla est prout est sibi proponit de quo affe-
runtur per sua principia demonstrat. Non opo-
rte indices multis sic distare, an proprius il-
lus sit subiectus, an Entis deus principia, in
scholis hinc quotidie fieri proponunt, & disputant
de illis rebus, qui nomen sibi philosophorum
tulerunt. Ad vitandas autem affusiones de
servandum est docent scilicet nunciari. Entis
de suis sicut accidentibus sicut affectionibus, quibus
in alijs sententis. Merito videtur à Bysilio
si motus est corpus naturale deus, non ita

à Metaphysico si vultur Bonum est Ens primum
 ares. Quae igitur eius Entis simplicitate conueniunt
 se x ammittunt, ipsius Ens, Unum, Res, Ali-
 quid, Verum, Bonum. Sufficienter istis di-
 visionis libri, qui de ea et scripti sunt, demon-
 strant. Ens a: non videtur. Licet in: ungi de
 philosophicis rebus distanti, philosophicis terminis
 uti, praedicari de suis speciebus patet, sequitur ac-
 cidenti non per se conueniat, sed per substantiam.
 In istigmodi a: ad primum aliquod de terminis
 oportet, ad quod reliqua suam proportionem ha-
 beant, qua comparantur. Quis in: quae aliud
 est dicere, substantia magis est Ens quam accidens,
 ac si quis dicat: substantia natura sua magis ac-
 cedit ad id, quod Verum est, quam accidens.
 Quod si res ita se habet, ut nemo sanioris ete-
 rij negaverit, necessarium erit concludas tunc ungi

fuit
 lan
 ius
 la
 ite
 ego
 op
 il
 is
 ut
 ob
 s
 do

Eius, in quo sit ipsa essendi plenitudo. Atque illud
est summus ille & perfectissimus Dans, cui omnia
& suam vitam debent & essentiam. Hic quod
in perfectissimo hoc mundi hinc condis, hoc
bo suo omnipotente primo creavit, hinc illam
generandi sibi sive omnibus viventibus indicit,
ut quicquid postea efficiunt, unde illi eum Entium
acceptum referre habeant. Hinc videmus in
hac sublimari Regione, ubi Elementa suam vim
exercent, quaedam generari ab alijs, quaedam
corrumpi & Atque videt & audit, ut quaedam
sint actus, quaedam potentia, quaedam actus
& potentia simul. Verbis praecipue charisi-
mi quantum se mihi campus orandi aperiat, quo
modo & unumquodque ita longo ordine ex alio
sequatur. Sed autem hinc longiori oratione ob-
tinere religio mihi sit, fastigia tantum summa

Verum sequitur: satis enim cuius hinc constat po-
terit, Verum id esse, quod initio proponebamus.

Actus ergo id est, quod habet suam essentiam
dicunt, potentia & quod non, sed habere possit.

Atque hoc iterum triplex ponitur, Activa, Passiva &
Equam Volunt Solvendum non repugnandum 3.

Verumtamen, activa quidem agit in aliud
passiva patitur, tertia & ad Logicam potius re-

ferenda esse videtur, cuius tantum terminorum
coherentiam denotet; Multas sorsum auctoritates

nos citant qui nomina inter doctos viros profi-

tentur, nescio quid mentis illis affingere qui
potentiam aliquam Deo tribuant. Miseri!

quasi nulla activa sit potentia, & summa in
se perfectionem denotet, in quo summa est.

Quis a. Deo illam negat, cum ille summi-
mus & perfectissimus sit Actus sui omnium

lud
oia
agd
Ver
lit,
tium
is
lis
un
Hi
si:
quo
tio
ob
na

potentia passiva, ad hoc primum, qui talis dicitur
et dicitur de causam praebet. Cuius dicitur nulla
sit potentia q̄ dicitur in aliquo traditur stat
ut in: in seipsum quicquid agit, et tunc a corda
necessum est, quod officio efficientis fungatur.
Nunquam in: si quidem est vel hinc manus
non admittas, statia est. ^{hoc} Ex igitur fonte in
causam distinctio oritur. Quod in: potentiam ad
aliquo tradit, causa vocatur, cuius quatuor
species etiam ad Aristotem notus est, formatam
materialem, efficientem, deficientem, forma qd
dat esse rei, et informat materialem et propriam
sati a philosophis dicta est, siquidem per rari-
tas quae vel generetur vel corrumpatur, vel di-
minuat vel augetur, vel alteretur. Et potentia
passiva, de qua supra verba fecimus, passiva
respondet. Unde illos magnus error

errare hinc datur, qui omnibus rebus materia
tribunt, quid n. Caelo raris fieri t. Quae a:
ipsam potentiam ad adfuit tradit, tertia no
bis for causa efficiens, quarta a: est ea cuius
gratia res est, atque ipsum bonum. Quicquid
a: ab aliis rei gratia suscipit, id cognitum prius
sit oportet, cum ignoti nulla cupido sit, Unde
concluditur omnis finem a rationati aliqua fa
cilitate fieri. Quis raris non Epicurus dicit:
stat, omnia causantur fortuna & casu fieri t. non
mi concedit mihi cogere tamen prudentiam, q
sunt tam pulchram & prestantem vitam varie
tatem indigesta, & composuit, ut unusquisq
suis muneribus fungatur. Nec longe abramus
unusquisq scriptum contemplet, quomodo
sua membra p. sumis finem agent. At quis illu
suis, antequam membra effingerent, in man
de sua habuit? Sed for agamus, & utilitate

huius doctrinae ipsa per se ostendit. Quo
modo ergo causa ex potentia & actus ceteris
placuit ostendit, ostensum est, sed necesse modo
se esse habet in necessitate & contingencia. Ne
cessarium enim est, quod se aliter habere non potest
vel quod non potest non esse; Contingens vero quod
potest non esse, quare illa vel absolute talis
est, vel ex hypothesis. Quantum hoc doctrina
usum habet, non in philosophia tantum, sed &
Theologia is negabit, qui meritis non licere
negabitur. Ex hoc enim fonte delirium est
Stoicorum promissum, qui ex ignorantia gra
dum necessitatis divinis causis secundis all
gerunt. Sicut enim quatuor sunt cause, ita quatuor
sunt necessitatis gradus, forma, materia, finis
& efficiens. Atque hoc brevis de ipso
ente, quod sequitur Unum, alterum et al.

cant Transcendens, & ad Eus indifferens
 addit. Nihil sic cum illa unitate, quam prin-
 cipius unius & statuit, Aristoteliq; nobis est
 negotij, quis potius sicut quod ab Ente dicitur ad
 non Eus labitur; Ita Philosophi statuit, ab eo
 quod dicitur unius est, per deficientem quendam
 modum deflexisse multitudinem, & nisi veri-
 tate contrahatur, & determinetur ad ipsius nihil
 accideret. Atq; sicut dicitur condicio totij, multi-
tudo in partium totum habet, Unitas illam con-
trahens totum dicitur. Cuius nisi distinctio
 nos qui recte videtur, sola unius extrema in
 scitia a blasphemis liberabit, si sicut Dominus
 totus est ubiq;. Quis in? habetur per
 falsissimum ille & summus conditor partes?
 Ergo est aliud totum perfectionis, hoc in: sicut
 in Dominus cadit, & absolutam virtutem in

Duo
 in
 modo
 Ne
 est
 quod
 his
 rina
 &
 re
 t
 gra
 li
 hor
 quis
 le

illo constituit. Atque hinc doctrina Identitatis
quae ad substantiam, aequalitatis quae ad quantita-
tem, similitudinis, quae ad qualitatem pertinet.
Hinc natura differentium, oppositionum vel con-
tradictorum vel contrarietatis, vel privationis vel cala-
mitatis. Hinc natura finiti, infiniti, perfecti et
imperfecti, universalis et singularis, quae omnia
plurimum explicant, qui et hinc rursus agunt et
gentius, et intelligunt accuratius. Quis rursus
ad hoc praeterest in philosophia qui nos docet, se
semet omnibus desiderandis propinare, si hinc
doctrinam ignoraverit. Nos accedamus ad
tertium transcendens ipsum Verum, quod est
conformitas cum intellectu, cum solus verus
habet in compositione aut divisione intellectus
sicut per philosophiam demonstrat Aristoteles, et de
anima, sed etiam in simpliciter verum appensione,

est haec Veritas de qua in Metaphysicis agitur.
Sicut autem Veritas se habet ad intellectum, ita ipsum
Bonum, quod quartum est transcendens ad vo-
luntatem. Bonum enim rationem habet appetibilitatis,
ipsam appetitum sequitur, est vel transcendens
tabile, vel naturale, vel morale, quorum differ-
entiam qui nascitur, illa nunquam explicabit,
zonus salutaris sit, sit bonum sit malum.
Quintum transcendens est Res, in cuius expli-
catione libere grammaticorum deprehenditur.
Dicunt enim: Scholasticus ~~est~~ a ratio, a, unum, unum
defendere, et notare firmitatem Entis. Ulti-
mus est ipsum aliquid, quod Entis diversita-
tem significat. Dicit enim: agere, quod aliud quid;
Et ex hoc oritur doctrina distinctionis realis et
rationis, existentiae et essentiae. Et hoc est haec
Scientia, quae apud tam multos sapientat; sola
tamen hunc nobis esse debet illud, quod plurimum

is, quibus mortalius utitur, sicut. Nullam ar-
tem contemneret, nisi qui illam nunquam si-
de erit, nunquam maxime rationem altera illa
scilicet, sicut sit pars Metaphysica, sicut alia pro-
pria, quae sibi intelligitur pro subiecto habet. Quam-
admodum enim: intelligitur nostro ipsa natura
rationis aliorum promittat, haec haec haec haec
quibus exempla, et subiectis ad postea. Quid
enim: quibus de supremo Ente, de actu, de potentia
de ortu illis quae manus nostra maxime sublimia
suspiciat. Quid ultra quaeris? Est certe aliquid
ultra, Ens Entium, principium omnium, simplex,
eternum, infinitum, immensum, unum, optimum.
Ultra quod nihil. Hoc enim: loquitur cum Arto
L. de mundo. Met: li: 12. t: 39. 92. 65. f. Est
causa causari, motor coeli, auctor boni, effector
mundi, rector animi, divinisissima essentia,

12.
majestas aeterna, incommutabilis vita, felicitas
summa. Non possumus iam multa sic Verba fa-
cere, quomodo ex tribus Verbis Deus inquiri possit
Invenit naturae, sed hanc qua vltis Philosophus
in Metaphysicis Veram insistentis. Is ergo motus
coelestium orbium considerans, & intelligens in
illos non cadere talem naturam, quae sit principium
motus & quietis, quippe cuius necesse sit dari ra-
tione nam, quae generatio & generatio & corruptio,
nam, alios motus videtur, agunt vobis quodam
ad coelestia corpora motunda occupatos. Ut ergo
essent diversi motus in caelo, ita diversas intelligan-
tas posuit, donec primam eam videtur, quam
primam eam vltis statuit. An vltis sumus vltis
efficiat id quod conatus fuit, alijs liquidum vltis
vltisque, hoc vltis vltis est, cuius invenit vltis
vltisque Deus cognoscere potueris inspicere Diagona
cur non vltis? non admiraris? Et ita brevissimè

conspiciendus illa doctrina, quam in libris
suis Metaphys: tractat Philosophus. Qui iam
talem vel ipse sibi deo ferat, vel alijs rati-
suspectans creditur conchy, nec ille ingratius
merito deprecandus, qui Deo non potius maxi-
mas gratias agit quod nostra inscitia tam be-
ne progesserit. Sed pergamus in uno instituto
et quae secundum locum obtinet Physicam hanc
vitae considerabo. In hac ergo corpore naturalis
quatenus in se habet principium motus Agens pro
subiecto sumit. Ut si generata hoc est, ita ut
per generata principia generata affectiones de-
re determinanda erant. hoc est. Agens est vis nostrae
Scientiae fons et origo doctrinae illa de actibus.
Primo ergo in re occupatus est Philosophus et tra-
ctans omnium principia generata monstrat
materialis principia invisibilia, formam et privatio-
nem, quodam illa principia generationis, hanc

transmutationis à Philosophis q̄r. Videmus 15.
non tantum composita corpora in alia varij, sed
et ipsa elementa simplicissima transmutari.
Unde nos ex unica forpi sensitilla tanta vis
ignis trahit, q̄ totas verbes, totas multorum mihia
cuius syllas pessimis dat. Quis a: post ois absur.
ditates huius erit barons, ut illas mutationes
suis subiecto fieri asserat. Erunt accedens
suis subiecto. Quodam a: illud est quod iam
est vel terra vel aër, nunc a: est ignis; si
plex est aër, si plex est terra. Hoc ergo quod
illis subtermito volamus manus priusam, qua subla.
ta, nihil generari, nihil transmutari: certissimum
est, no sent eam bliteri, vel quo nomine de
hinc, quis nobis ipsam naturam naturam trape
non te tent. Eodem modo reliqua duo prin.
cipia demonstrat Artes, et tertium ex his con
flatur ipsam naturam, q̄ est principium motu

Et quibus in eo non quod est primo per se & non
per accidens. Sed quomodo hoc causandi ratio
sibi habeat, magis sic, magis in se in rationis per se,
sive partibus seorsum est prohibere, nisi cognita causa
cuius doctrina, quod est in cuius ratione contra hoc
suis fuerit, motus est causaliter, fortuitus, an
ut alicuius gratia fiat naturaliter; Ergo causa
hominis causaliter infertur, ubi maxime est
causaliter de fortuna, casu & fato doctrinam in
pertractat, ut merito quis summus Philosophi
iudicium superaret. Et hoc sunt principia, affo
quod postea aggredietur. Vt motus, quo igno-
rante ipsam naturam ignoranti intellectus est,
cuius hoc per illius desinit. Considerato a-
motu, tunc illa considerentur oportet, h. consp
quod motus, hoc a: est continuum, quod
in infinitum dividit est. Ergo in finibus tunc
sic pertractandum est. Sed magis motus

Junt loco & tempore fieri potest, igitur locum quoniam
 ubi de Valuo incidit consideratio, & tempus ac
 curatissimè tractabit. Non possunt omnia
 sic describere, multo minus demonstrativa proponere,
 facit id ipse Philosophus, & qui raris rebus vel dispu-
 tant, vel alijs proponunt. In motibus a: na-
 tura investiganda in libro, 5, 6, 7 & 8 lib.
 occupatur, cuius non tantum ille difficultas sit
 intellectus, sed et ad omnia reliqua cognoscen-
 da faciat. In arte a: ad primum et motu
 descendere suis speculationibus conatur summy Artes,
 & id probat mundum per generationem non in-
 cipere potuisse, quod nos non valde oppugnat sa-
 cramentis, cum sacre literae creationem solam nobis
 opponant, de qua nihil Artes scire potuit. At
 hoc sunt quae ad corporis naturalis in universum sunt
 cognitionem pertinent. per hunc deinde Philo-
 sophus ad speculativa, & cum corpora alia simplicia

alia composita sunt, prius de simplicibus agit. Ex
quatuor omnibus in ore sunt, sed per illa quibus
his aliquod zeta multo praestantius est, quod con-
tinuis schemis appellatur, quod circulari motu cetero
non est generabile vel corruptibile, quia a con-
trariis exariturus est, in quibus tamen haec omnia
sunt. Habet suas partium distinas, dextrius, sinis-
trius, ante post, supra & infra. Quamvis in in-
animabilibus haec propriis conspiciantur, tamen in
intelligentia ut quis motum continuum antea fixum
amissa se restat habent, ut ita a Philosophis ani-
matibus dicitur. Hinc considerat cum in continuo
nulla cadat contrarietas, unde tanta in eo motus
diversitas: quod sit eius figura. Ad istas et
testem dicit, rursusque sortitas ad cum continuo natu-
ram asserit, non tamen de ignis, quod est: caliditas
faciant, a motu id esse et hinc. Et haec et

13
primo simplicissimo corpore, quod est corpus; in
sequenti libro agit de elementis, quatenus illa
quidam simplicia sunt, et reliquis in illorum
affectionibus alibi. Haec autem cum corpora sunt,
necessario motu habent, et quidem vel a centro
vel ad centrum, quocumque illi motus hinc
sic gratum. Unde quid sit quid gratum sit
explicandum est Philosopho; et unicuique sunt hinc
tribus, inferioris terrae, superioris ignis, inter
medij aquae et aeri. Postea agit de
aera generatione et corruptio: quae rursus continentur, quae
quid alteram dicit esse mutationem ex uno Ente
ad aliud, alteram ex Ente ad unum Entis. Hinc quod
alteratio quid actus et divisio differant inter
se, quid mixtio sit, quomodo actus et passio se
habent. Et cum de mixtionis subiectis sunt
elementa, quatenus volumus consideratio ad genera
rationem et mixtionem pertinet, demonstrat

et omnes qualitates invisibiles, caliditas, frigiditas,
humiditas ariditas, & tandem quomodo per sym-
bolicas qualitates in vicinis transmutentur, dicit.
Iris ad ipsa Metacola se confert, corpora in
perfecti mixta ex vapore vel exhalatione ge-
nerata dicit, distinguens ea in ignita ex quibus
generata sunt cometae, qui & ceteris alijs formis
Asteris & admirationem inicitur. Hinc
in: Lulaniis:

Iguota obscura videntur sydera noctes
Prostant solus flammis corloz Volantes
Obliquas per visant fades, crisunt hinc
Lideris & terris mutantur Aqua Cometas.
Caprae & saltantes, Stella cadentes, draco Volans
flamma ardens, fades, ignis fatus, & Reliqua
in aquata, que partinent nubes, nebula, pluvia
grandis, nix, pruina, fontes &c. Aerea ubi ge-
nerantur Venti, tonitrus, & terremoty, quatuor

Optimus scientiam, siquidem pro dignitate lau-
dare debemus principibus factis quam firmam in
venerimus. Sed quia superas satis omnibus casus
manuant hinc labori superstitiose possumus.

Non possumus de quarto libro Macrobiolorum agere, in
eis manuscriptis in: crasat oratio: talibus gloriosa
cogor libros de misalibus, quam ipse Artes & Opera
hominum in, Sed antiquas scientiarum acquiritionem
facere affirmat, de his in, inquam, doctrinam
de aia. Sed ut quae tertium philosophie hanc

ethica pars constituit ipsa Macrobius confiderat
a ut pro quanta in sit dignitas sua artifici
nam sibi voluntatem est quas trahat confidere
quibus nostrum intelligit: Eignendi in: est phi
losophie illa pars, quam principio diximus intel
lectus medicina ipso. Quis in ortationis hanc
voluntatis generis sit, qui vel is tam intellectus possit,
vel in culturas passim gentium parvaque est

nomine Viri clarissimi Atque sic designatus
quod Plato dixit, gratans de Deo famam in
artibus dispersam est. Quod hinc tam parte
tam sumite, tam hinc gemitus, quod non ipse
summus Eus nobis ostendat? Sed in hisce
tam manifestis nobis acquiesce. Restat iam
altera Philosophiae pars practica quae ipse
appetitum sensitivum colligit, corrigit, dirigat &
formatur, ita ut homo quantum vix fieri possit
summus bonum in hac servitate humana adi-
pisci possit. Atque illud est apud philosophum Vir-
tutum: Virtutes autem sunt morales et fortitudi-
temperantia, liberalitas, iustitia, et alia rationa-
les et sunt ars, prudentia, de quibus Aristoteles
et sic est Philosophus. Quod summum bonum
si in civitate sua introducere tentet politicus, poli-
tica; si in familiam suam, oeconomicum, oeconomicum

17.
...ca nascitur. Congio...
...is orationum, etiam de instrumentis philoso-
...ie, Logica, Mathematica, et Rhetorica, de ipsa ma-
...ria satisfecimus misis, et quodam sic
...figere necessitas habet: Hinc tamquam vi-
...cuig constat potest sat scio, nullam Romp:
...ny Christianam, ny politicam sine ra philo-
...sophia consistere posse, aduq qui illi non det
...oparans, non habet quo se a brutis vindi set.

Dixi. ¶

Jacobus Weisen
Wernigerodensis.

[Faint, illegible handwritten text in a cursive script, likely a manuscript page.]

[Partial view of handwritten text on the adjacent page.]

ORATIUNCULA

De necessitate Philosophiae.

Quamquam, si submisere, ut debeo, de me sensero, scribenda orationi meam eruditionem suffecturam esse non satis confidam, quod in hac palaestra parum sim exercitatus: tamen, quia hoc ipsum in consistorio Philosophico, cum à Spe^o Etabili viro, Secano nostro cum reliquis collegio vestro amplissimo sistebam, stipulatam manu sub iuramento promisi, ut aliqua de re scriptum vobis exhiberem; mei sane officij fuit, ut quod promiseram, pro more vobis, Clarissimi viri, promotores ac preceptores observandi, hoc in loco servarem.

Nunc quã de re maximè hic locus dicere me postulat, materia sanè Philosophica erit; qua quidem hanc ad rem potissimum pertinet. Quia verò in laudes, dignitatem et præstantiam Philosophiae descendere non ausim, nec in co^o dationem eius et utilitatem e

usum dicere opus sit: (est enim sat familiaris hic sermo) de necessitate eius potius quaedam in medium afferre breuiter decreui. Cum non absurde loquantur Metaphysici, ut, quod necessarium est, plerumque et utile sit, et honestum, et laudabile (ita enim haec ferè inter se convertuntur) adeo, ut qui de rei alicuius necessitate verba faciat, de utilitate eius et cæteris dicere non magno opere opus habeat. Sat enim erat utile id, de cuius necessitate in vitâ humanâ constat. Plus vero, quam vesania est ac delirium, imò furor est, Philosophica studia è scholis exterminare velle: id quod satis constaret, si singularium Philosophiae partium usum ac utilitatem ostenderem, ubi forsitan nihil futurum sit, quod humana vitæ non sit apprime utile. Homo autem quatenus homo est, id est, si hominis officio fungi velit, Philosophiâ imbutus esse debet: quod testatum faciunt Salustiani, dum hominis esse vocant

ingenue huius disciplina atque humana operam
navare. De instrumentis Philoso-
phia exordiar propterea, quia naturam suam præ-
cedunt eam. Logices autem necessitatem ex
sequentibus ita colligendam censeo. Posteaquam
enim natura humana ad imaginem Dei cre-
ata de incredibili et immensa bonitate, sa-
pentiâ, ac justiciâ, quâ Deo conformis fuit,
subita ac deplorandâ mutatione delapsa est ac
ab hoste invidio deturbata in extremam pravitã-
tem, iniusticiam, ac horrendam mentis cali-
ginem, ita ut ex prioribus dotibus homo post
lapsum exiguas retinuerit reliquias, quas
ratiocinã et principia appellamus, quibus
numerare; turpe ab honesto discernere; ve-
rum à falso dijudicare possit quodammo-
do: sed eas adeo imbecillas, ut plerumq; va-
cillent ac aberrant, et ipsa mens labascit nec

tam cernat acutum, sicut ante lapsum omnia
recondita natura, oculis mentis obuia fuerunt;
quis quæso sana mentis homo sibi suamq; sa-
luti consultam quam optimè nohit, si talem quen-
dam adeptus sit, qui rationis culturam tradat,
et mentis errores illi discutiat, quis quæso
hoc ipsum non patiatur? Namq; eger, mor-
bum sanari et se sanitati restitui, inprimis
exoptat. Quod si Logices beneficio scientiam
rerum in mente nobis comparamus, atq; ex pri-
mis principiis arte Logicâ extruimus demon-
strationes, quæ veritatem tenent, et in re
ipsa et in animo cognoscentis de quâ, Logicâ
destitutus quidam perpetuò dubitaret, cur
illam rejiciamus, quæ ambabus manibus
amplectenda potius erat: siquidem ars
illa nature imbecillitati subvenit, et

notiones exaciuit, has coniungit, illas disiun-
git, et, quantum fieri potest, veritatem eorum
beneficio indagat. Excutimus enim Lo-
gicâ arte densas nebulas mentis nostrae,
et syllogismo arte facto tanquam faculâ
in tenebris, utimur, multoq; promptiores ad
discurrendum ex usu et præceptis eius red-
dimur. Sed quid attinet adeo superflua de
hac subtili disciplinâ loqui, cuius inuentio,
usus, necessitas, nec ipsi sana rationi impro-
bata unquam est. Fallitur, qui Logicen
è disciplinis tollit. Sic si de Grammaticâ,
Pœticâ, et Rhetoricâ, ceterisq; disciplinis,
que orationem informant, oratio instituen-
da sit, non minus eius culturam improbare
poterimus, si, quæ ratio in mente deotè con-
cipit, eleganter et decenter eloqui gestit.

Est enim oratio seu sermo alterum donum
Dei singulariter homini datum, quod excen-
dendum erat: siquidem labem contraxit, et
ex lapsu et ex turris Babylonica exstructio-
ne. Sed carta deficeret, si de harum neces-
sitate vel mediocriter loqui velim, ~~quae~~ quae tan-
tum instrumenta habentur Philosophiae. Quas
itaque dotes, quae integra et incorrupta in sta-
tu integritatis, ut loquuntur, erant, iam bonis
litteris excolere debemus, ac si pristina per-
fectitudinis, quod fieri in hac vita nequit,
esse restituri. Orationem informant
artes dicendi; rationem ac iudicium Logica
instruit; et mentem appetitumque Philosophia
corrigit. Philosophari autem non possumus
absque instrumentis eius: iam si per se
Studium Sapientiae necessarium est, quan-

to magis illa necessaria erunt, sine quibus nemo philosophatur. Huc referri debent optimi quique auctores in utraque lingua. Jam ut ulterius progrediar, Mathematicis non minus opus habemus quam ipso pane quotidiano; ut etiam disciplinam Physicam, ut qui haec studia negligant, videant ne temporis rationem amittant: si quidem haec ex motu coelesti, ~~de~~ de quo illa disciplina agunt, numeratur et computatur. Si dives es nummis, expunge Arithmetica si audes: si omni rerum abundantiam affluas, ex agris et aliunde ingentes redditus capias, certe tollere non potes rationem dimetiendi, lanceis, aequilibrij usum: quae omnia è mathematicis dependent rationibus. Si infans et ignorans per totam vitam esse nobis, historiam cognosce; verum hanc, quia in cir,

cumstantijs consistit, non satis rectè addisces
absq; studio Geographico, nec hoc absq; Spharâ,
nec hanc absq; Euclide et principijs. Deniq;
cur firmata sunt caelum et terra, nisi tui gra-
tiâ, ut Deum in operibus eius, postquam ex
rerum cognitione, investigatione, et dili-
genti perpendione in admirationem crea-
toris es ductus, collaudes, quibus affatim
~~et~~ undiq; scatet Mathematica et Physicâ.
Qui enim voluptatibus carnis sunt dediti,
non curant utrum calidus an frigidus sit
sol, an volitet in aëre, ut passeris, an verò
ventis sine inde ventiletur. Sapientia a-
matores, eiusmodi hominem bestiam vocant
et fruges consumere natum, inutile terra
pondus, in quo parum aut nihil sit mo,

deratum, ingeniosum, liberale, nec Dei timore
more perculsum, à iumento nihil differentem.
Cecutiunt hi et priuantur ipso-
rum culpâ tam iucundis speculationibus,
voluntantur in tenebris et sordibus animi,
tanquam sus in sterquilinio. Hoc loco ut
Metaphysicam præteream (cuius studium arduum
est ac diuinum planè) prolixitas sermonis et caræ
breuitas postulat: et iam satis notum est, eam à prin-
cipijs siue notitijs primis proximè abesse, ac ma-
trem esse, è quâ tanquam primâ Philosophiâ cæ-
teræ disciplinæ omnes pullulent, quæq; veluti fun-
damento cætera nitantur, à quâ fulciantur ac
propugnentur: ideoq; Theologia et Sapientia Phi-
losopho sæpius dicitur. Ea igitur, de quâ
hactenus diximus, pars Philosophiæ, mentem
à tenebris vindicat, et penè hominem germane

suae integritati restituit (hoc erat illud hominis
esse) et tantam afficit voluptate, ut sui speculato-
rem ad alias adulterinas ac homine indignas
voluptates precipitem ferri non patiatur. Quod
ut ne fiat, restat altera pars, quae sicut prior
mentem et iudicium hominis informavit; ita haec
voluntatem et liberum arbitrium moderatur, dirigit,
et ad dictamen suavisque rectae rationis ~~suavisque~~
flectit. Traxit enim et alterum hoc vitium è sa-
psu natura humana, ut nisi recta ratione, quae ut
rex in aula imperat, cohibeatur, anima sua spon-
te remis velisque, vitiosis actionibus se commaculet,
et ad malitiam magis, quam ad bonitatem inclinet.
Hunc vero peruersum sensuum appetitum origi-
nem sumpsisse à mentis obscuratione et deprava-
tione, laud est paradoxum. Nam ut belli
dux si quando aut necatus est aut captivus abre-
ptus, reliqua acies facile in fugam vertitur
aut prosternitur: sic obscurata et deperditam

Principaliori hominis parte, illico cetera etiam
animae potentiae perditioni obnoxia facta sunt. Sed
ne nimis digrediar, inventa est et huic malo me-
dicina. Practica enim pars docet mentem
primò verum discrimen honesti ac turpis, quo co-
gnito deinde hominem ab errore reflectit, et ad
virtutis amorem ac honoris inflammat, ita ut
edocta mente, quodnam sit summum bonum; ac
imperante, appetitus facilis promptusq; efficiatur
ad persequendum illud. Jam si summo bono
omnes, qui desperati non sumus sed sanæ men-
tis, indigemus, quam necessaria erit hæc doctrina?
Atqui homo ad felicitatem creatus est, et natura
ad electionem boni et fugam mali: quod etiam
in brutis apparet. Quaeso igitur, quomodo
non erit necessaria ea disciplina quæ homini
misero hoc bonum præstet? Desperatis sanè, et
qui nullius frugi sunt homines, si quis de vir-
tutis studio ad illos disserat, somnia sunt,

et veluti surdo fabulam narrare videatur. Nos
verò Christiani, qui præter id (quod etiam gen-
tes augurata sunt, sc. fore aliam vitam, ubi
virtutem premia, vitia poena maneant) insuper
è sacris litteris didicimus, aliam vitam superesse,
ubi bonis bene sit, et malis male; sedulo ca-
veamus, ne Epicuri sectæ adseramur: sed spe
salutis futura omni conatu malis obistamus, et
ad summum bonum percipiendum remis velisq;
tendamus, interim ut strenui milites in ordine
ac officio manentes, ad finem vite constanter
mitemus: Deoq; opt. max. gratias agamus
pro revelato mysterio, et sincero ac sobrio vera Phi-
losophiæ usu. Quanta igitur sit neces-
sitas Philosophiæ, ex his quæ dicta sunt breviter,
aliquo modo apparet. Quantum conferat
tribus facultatibus, dici ferè non potest. Ego
equidem ad Studium Sapientiæ animum adpuli

Saitemus, quod ut postea magis magisq; faciam,
Deum diligenter orabo.

Sixi.

Andreas Polema Verd.

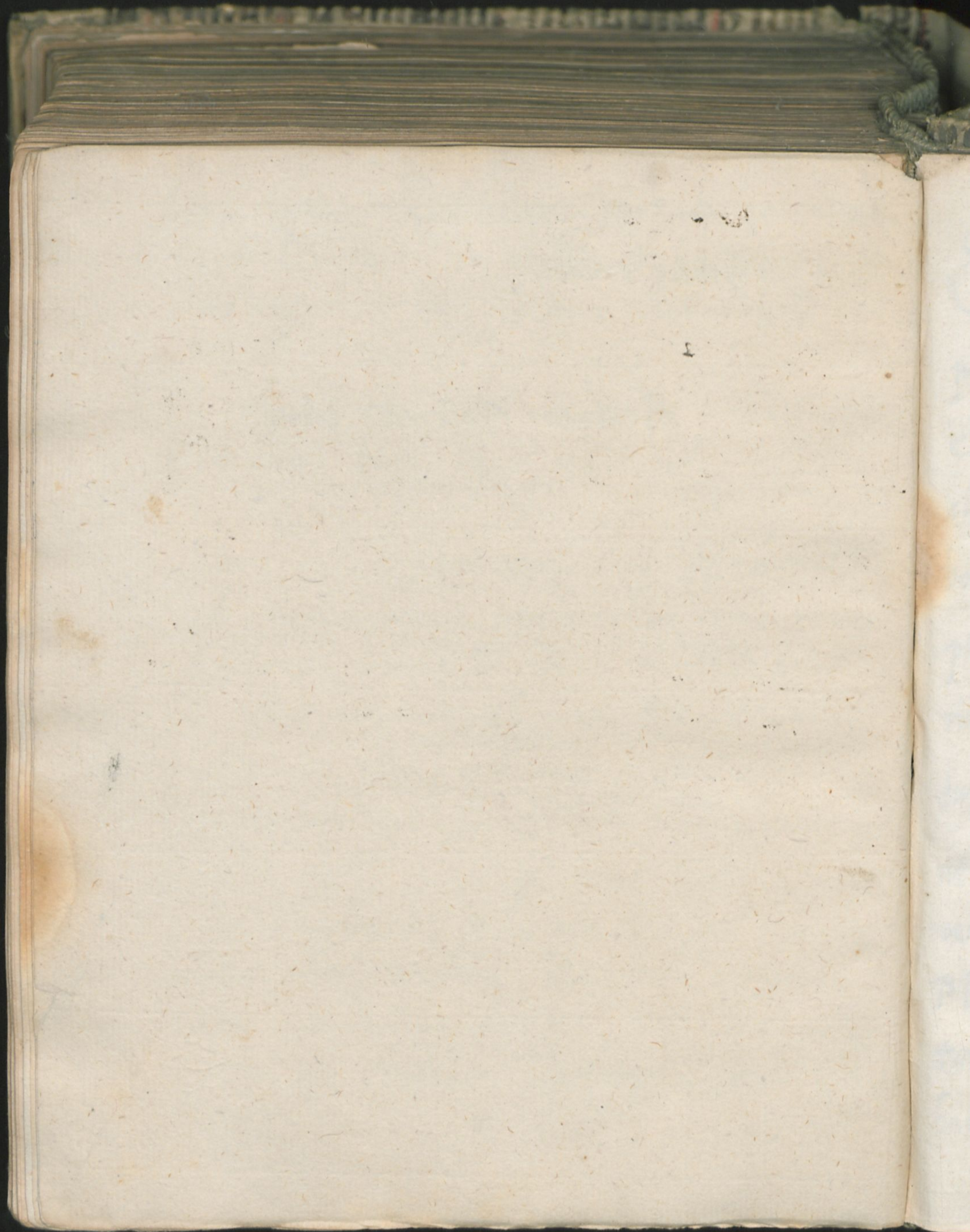
los
en
i
per
rese
a
et
b
Ph
es
r
7
40
pudi

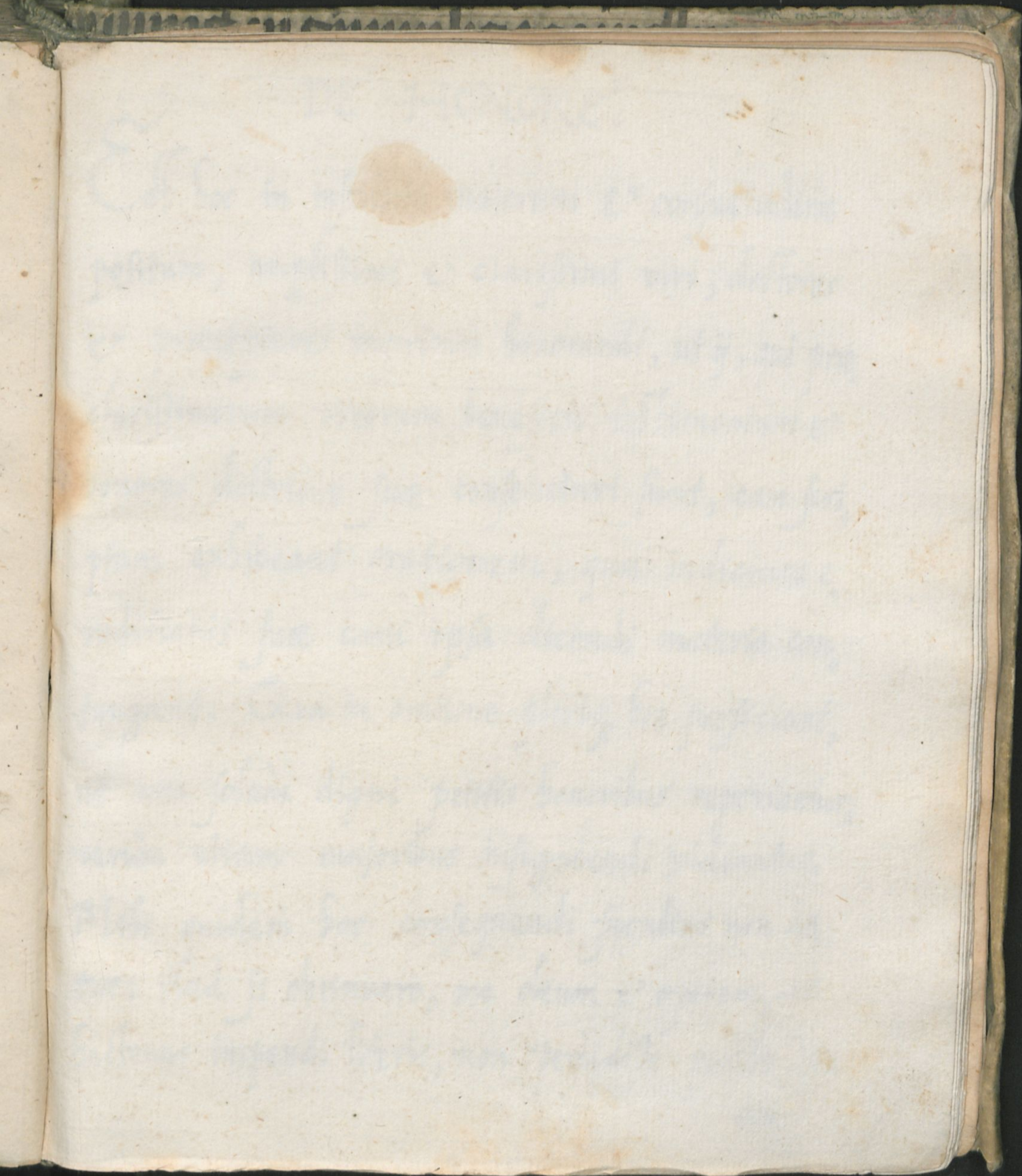

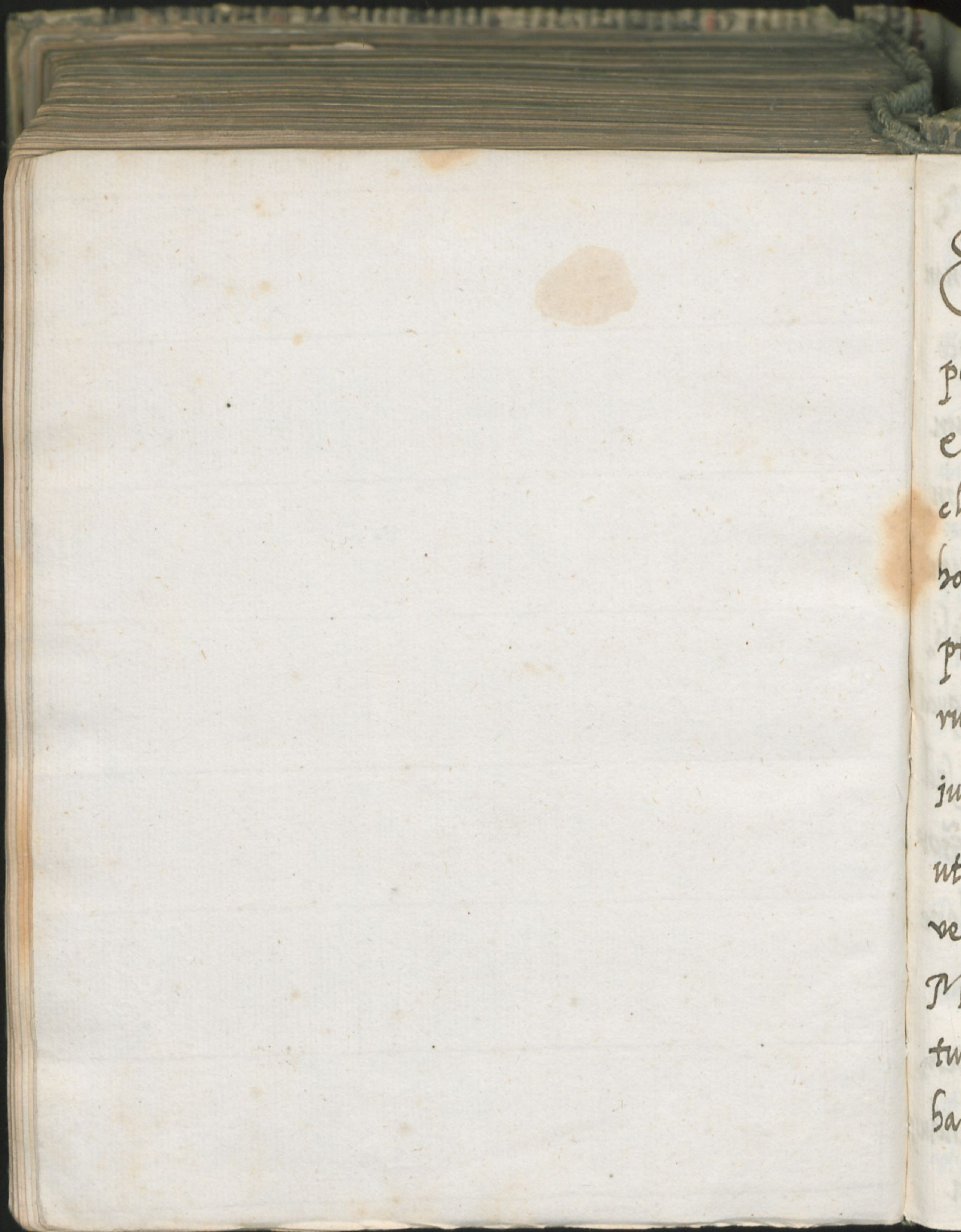
[Faint, illegible handwriting in a historical script, possibly Latin or German, covering the page.]

Ⓔ
p
e
ch
bo
p
m
ju
ut
ve
M
tw
ba

DE HONORE.

Est hoc in instituto majorum et consuetudine positum, amplissimi et clarissimi viri, doctores et præceptores imprimis honorandi, ut ij, qui præ clarissimorum virorum beneficio testimonium et honores doctrinae suae consecuturi sunt, eam scriptam exhibeant orationem, qua indicium eruditionis suae cum ipsa dicendi materia jungant. Qua in oratione plerique hoc perficiunt, ut non solum digni petitis honoribus reperiantur; verum etiam majoribus insigniendi videantur. Mibi quidem hoc consequendi facultas non datur: illud si obtinero, me oleum et operam, quae haecenus impendi literis, non perdidisse putabo. Ne
itaque

itaque legibus et officio desim, quandoquidem et
ego sum in competitorum numero; argumentum non
de asini, quod ajunt, umbra, sed de eo, quod loco
et tempori maxime conveniens; et precipuum
ad humane vite actiones secundum virtutem in-
stituendas calcari habere videtur, pertractandum
assumam. Quod si ea, qua par est, ingenij feli-
citate non perfecero, vestrae humanitatis erit, quod
modeste a me tentatum est, non contemnere, sed
existimare me ipsius rei dignitate, quam θεῖον
ἀρετῶν Plato appellat; Homerus autem ex Iove
esse dicit, facile superari potuisse.
Itaque ne diutius suspensa expectatio vestra tenea-
tur, de honore quid sentiam; quomodo appetendus;
et qua

e qua ratione acquisitus optimè conservandus sit,
breviter pro ingenij tenuitate dicant. Vos quaeso,
ut benignas mihi aures accommodetis.

Honor Graecè τιμή ab alijs aliter definitur. Qui-
dam honorificam de aliquo opinionem dicunt, sed mi-
nus appositè. Is enim, ut testatur Scaliger exercit.
318. adversus Cardanum, non tantum in animo po-
situs est, verum etiam in dicto et in facto consi-
stet. Ac proinde neq; illa Ciceronis definitio, quã
honor est premium virtutis iudicio, studiisq; civium
delatus ad aliquem, undignaq; convenire videtur.
Omnia enim, quae ad exemplum fiunt, et non ad præ-
mium, utpote elogia, predicationes, prelationes, re-
munerationes et asurrectiones excludit potius, quam
ut includat. Julio Scaligero est officium debitum
virtuti, ejus meritum representans. Aristoteles, ut
omnia

omnia accuratè 1. Rhet. 5. cap. beneficae opinionis
signum definit. Non vocat opinionem sive existima-
tionem de aliquo, quæ uti est indifferens, aequaliter se
habet tam ad verum et bonum, quàm ad falsum et ma-
lum. Non beneficam tantum de aliquo opinionem, sed
signum quod ex illa benefica opinione profiscatur
appellat. Non enim honor illa, quæ in hominum ani-
mis circumfertur, opinione contentus est; in quo fama
ferè desinit: verùm uti famam longè superior est, i-
ta etiam longo intervallo illam post se relinquit,
et in auctorissimis historiarum, orationum, car-
minum et sententiarum monumentis sese mortalibus
exhibet, perq; splendidissimas aedes, delubra, statuas,
templa magnificè extructa inclarescit. Tunc tan-
tam apud omnes auctoritatem consecutus est, ut
nemo hominum

nemo hominum sit, qui non illius amore teneatur.
Quid? quod ipsa virtus huic tanquam pulcherrimo
masculo nupsisse videtur. Vt enim illa sibi sit ad fe-
licitatem sufficiens: si mutuo sponsi amore et amplexu
frustetur, quoties languescentem et quasi emortua es-
set, decumbentem videmus? Nec id mirum quidem,
cum honor externorum bonorum sit potissimum, et
ut Aristoteles 1. de morib. 3. cap. inquit; τὸ πολιτικὸν
βίον χερδὸν τὸ τέλος. Id quod diversissima humana,
rum rerum studia testatum faciunt. Ut enim de
bonarum artium cultoribus nihil dicam, qui honorem
merentur prae reliquis; ipse etiam vulgus ex levissimis
saepe rebus gloriam aucupatur et captat avidissime.
Cum enim honori tanta intercedat cum virtute conjun-
ctio, ut aetior esse vix possit, ne contemntes hanc,
ab officio suo discessisse et omnem honestatis curam
abiicisse

abieciſſe videantur, illum divitijs, opibus et alijs qui,
bus poſſunt, officijs ſibi conciliant, quo conſecrato eti,
am de ſe aliquam virtutis ſpeciem edant. Sic mul-
tos per fraudes et ſcelera ad imperij dignitatem aſcen-
diſſe legimus, quos cum nulla moveret honeſti ratio,
movit tamen honor, qui perpetuo aliquam boni ſuſpi-
cionem in honorante preſupponit. Itaque recte cecinit

Ovidius: *Excitat auditor ſtudium, laudataq; virtus
Creſcit, et immenſum gloria calcar habet.*

Quoties enim præclara fortiffimorum virorum facta
nobis in hiftoricis proponuntur? ubi heros nulla
utilitatis ſpe ductos, quippe cum mors eſſet propoſita,
acerbiſſimos pro patria caſus ſubiſſe videmus. Solus
honor et immortalis fame gloria M. Curtium abru-
pto per medium forum Romæ ingenti ſpecu in Gian-
tem terram coniecit. Quid autem dicam de alijs?

Certe

Certè nullius boni iacturam tam iniquo animo pati,
untur homines, quàm honoris et glorie. Divitias
enim et amissas opes reparari posse statuunt, honestam
famam minimè. Communis hominum sententia id confir-
mat: Omnia si perdas, famam servare memento,
Qua semel amissa postea nullus eris.
Nec desunt, qui, cum multas virtuti consentaneas a-
dulationes præstant, propter honorem id faciant. Quo qui-
dem vincitur, virtutem non semper seipsa contentam
esse, sed ad aliud bonum sepe aspirare. Quamquam
hoc liberius à me dici videatur, quod honori tribuam,
quæ virtuti deferenda fuerant: si tamen indissolubilem
utriusque nexum consideraverimus, neque vera laus huic
detracta, neque falsa illi afficta esse videbitur. Nisi
enim bona de aliquo opinio, quam ut plurimum virtus,
sepe etiam error inducit, honorem tanquam internuncium
ad virtutem remitteret, se suo caruisse premio sæpissime
conquereretur.

conquereretur, et apud magnanimos si non extingueretur,
certe flaccesceret. At cur tantas honori vires ascribi
posse negemus? Ipsa oculorum sensus et aurium id
nos credere vel invites cogit. Quis enim non vi-
det eos potissimum, qui ad agendum idonei sunt, sum-
mo studio in id incumbere, ut honorem tanquam amicum
singularem quibuscumque possint officiis sibi devinciant,
ac concilient? Cuius ad aures non pervenit acerbissi-
ma multorum etiam clarissimorum de honore con-
tentio? Ipse Cicero tantam honori vim tribuit, ut
illius causa inimicitias maximas saepe inter amicissi-
mos extitisse affirmet. Quae cum ita sint, quis non
videt de honore honorifice sentiendum esse, qui tan-
quam comes individuis virtuti conjunctus est.

Reliquum est, ut quomodo honor acquirendus
sit, paucis dicamus. In quo genere multum studij
ponendum

ponendum videtur, ne vel Φιλότεμοι efficiamur, vel
ἀφιλοτέμοι, quorum neutra quidem probanda est sen-
tentia. Non enim cum illis nostra consentire debet ora-
tio, qui pecudum instar ocio dediti honorem et gloriam,
quae magno apud omnes in precio sunt, nibili faciunt, et
neglectam animi culturam tantum in hoc sunt, ut corpori
satisfaciant. Illis enim quomodo caetera magna erunt,
quibus honor in rebus parvis numeratur? Neque etiam illos
iure commendabimus, qui ne ex honestis quidem rebus
honoris adipiscendi consilium capiant, sed tum offensi-
onum, tum repulsarum quasi quandam ignominiam ti-
mentes et infamiam, illius curam prorsus abijciunt.
Id quod angusti et humilis animi, bonis seipsum de-
fraudantis indicium est. Delenda est itaque illa à mul-
tis suscepta opinio, quae penitus insedit atque inveteravit in
otiosorum et timidiorum animis, qui se potius latebris oc-
cultare volunt, quam per virtutes emergere et in luce
versari

versari. Atq; hæc dum contra honoris contemptores nostra
dicit oratio, non illos continuo laudat, qui nimia ho-
noris cupiditate inflammati, unde non oportet, hono-
rem aucupantur. Hi enim vel eo magis culpandi
videntur quam illi, quod non solum honoris studiosiores
sunt quam oportet, quod in magnanimis et fortibus viris
aliquando non vituperatur: verum quod etiam præter me-
ritum et dignitatem res amplas et honoratas conantur
et suscipiunt, quibus sustinendis et defendendis impa-
res sunt. Qui etsi mali minimè videntur esse, cum ni-
hil maleficii in quengquam admittant; verum tamen
peccant, et à vero, quod omnes amplecti deest, ab-
errant. Equidem sic existimo, illos, qui se
laudis studio trahi et honoribus delectari sentiunt, in
illo imprimis suam operam collocare debere, ut vir-
tutibus animum excolant, et se bonos esse, re ipsa de-
monstrent

monstrent. Cum enim solus vir bonus honore affici,
endus sit, ut Aristoteles inquit 8. cap. lib. 4. Ethic. Et
quo quisq; bono aliquo magis excellit, eo honoratior sit,
neminem rectius aut propius ad consequendos honores iter, quam hoc,
ingredi posse iudico. Non autem à quibusvis homi-
nibus laudem captare convenit, sed à bonis. Etenim à
sceleratis scelerabse ipsa scelera commendari: ab belluoni-
bus potatores strenuos: apud libidinosos, amatores, Venereos,
aleatores in maximis honoribus similes, prepostero sane ju-
dicio recenseri consueverunt. Quorum omnium vitupe-
rationes uti recte spernimus, ita etiam eorum laudes
non magni aestimamus. Οὕτω γὰρ ὁ ἔπαινος
ἔστι καλὸς, ὃν ἔπαινον ὑπ' ἀνδρῶν ἀξίων
πιστεύομεν. Sic ergo honoris appetitio moderata
et affecta sit, ut irascendi appetitum recte composito
constanter seligat id, quod decet, ita ut ne modum
deserat, quod angusti, parvique animi est: neq; etiam
superet

superet, quod elati est ac superbi.

Restat, ut quam ratione acquisitus honor conservandus sit, paucis dicamus. In quo maxime laborandum est, ne forte à nobis, quae diligentissime providenda sint, contemnenda esse videantur. Atque hic illud Poëte nobis considerandum est, qui inquit:

Non minor est virtus, quam quærerè, paratâ tueri,
Casus inest illis, hinc erit artis opus.

Honorem enim, opes et divitias, aliisque bona, quae tam anxie et sollicitè quærent homines, et vix multis laboribus et curis obtinent, postquam acquisita tandem sunt, profundere, aut omnem eorum conservandorum curam abjicere, quid aliud est, quam laborem serere aut cribro aquam haurire, et quod multi faciunt, sibi ipsi malum accersere. De quibus Psalmus 49. conqueritur: Homo cum in honore esset, non intellexit; comparatus est jumentis insipientibus et similibus factus est illis. Illud itaque sapi-

entis

entis omnibus in conspectu sit, qui tales nos esse jubet, qua-
les videri velimus. Id quod etiam Horatius in epistola
ad Quintium bene monet:

Tu recte vivis, si curas esse, quod audis:

Jaetamus iam pridem omnis te Roma beatum:

Sed vereor ne cui de te plus quam tibi credas.

Non enim in expetendis honoribus audacia licet uti pro sa-
pientia: neque etiam aliorum de se iudicio atque orationi ma-
ior fides habenda, quam sibi suaeque conscientiae: sed illud
in primis considerandum, quemadmodum pulcherrimum
sit magnam doctrinae gloriam et honorem consequi:
sic turpissimum esse, illud, quod acceptum est, tueri et con-
servare non posse.

Quare cum tam eximius sit honor, ut negligi non
velit: tam gravis, ut moderate appetendus sit: tam no-
bilis, ut accuratissime administrandus sit, quis non lau-
datissimam illam consuetudinem, vestramque voluntatem ex-
sententiam, qua hoc tantum boni, quod a Diis immortalibus,
ut Cicero ait; oblatum et datum est, in honestos ju-
venes, sum ad confirmandum in illis bonarum artium

studium; tum etiam ad maiorem industriam excitanda
confertis, laudandam et comprobandam censeat.

Equidem quicquid in me est studij, doctrine, virtutis,
et ingenij (quod sane exiguum est) quicquid vestro be-
neficio: quicquid cura, labore, industria: quicquid voti
possum: id omne vobis preceptoribus meis eternum co-
lendis polliceor et defero.

In inclita Julia Helmasladij IV. Calen-
Novemb. Ao. 1691. L

Theodorus Berckelman.

Discursus Philosophicus, generalissime
et brevissime nonnulla de Philosophia
introducens.

De Philosophia multi multa loquuntur. Ego, ut tribus
de ea, pro ingenij mei modico, disseram, primo de eius
origine, Definitione, ac Divisione agam: eto quibus
nam terminis contineatur, indicabo, sed singula bre-
vissime percurram.

Originem Philia quod attinet, eam à Christiano religio,
et perfectius, ac à non-Christianis assequi posse, equi-
dem puto. Licet n. homo non-Christianus eorumq;
pervenire possit, perveniat quosq; imò omnes literati
ferè pervenerint (quod certe debuerunt quia potuerunt)
ex Ratione humana, beneficio Luminis, à summo ente
in eadem accensi, eam originem ducere, et constitutam
esse: attamen non ita ex parte, ac distinctè potest
demonstrare potest. Sed homo Christianus primam
Creationem, beneficio Luminis fidei, ex verbo revelato con-
siderans, sat clarè percipit, ac perfecte determinat
ac definit, de Philia origine quid sentiendum sit.
Invenit eam primo hominem ex corpore et anima rati-
nali, inordinatè unitis, constantem; Corpus quidem
ex terra rufa, singulari operatione divina formatum,
ut cum anima unitum, ad nobilissimas actiones concurreret:
Animam verò essentiam spirituales, ex nihilo in

Stiffando per creationem homini inditam. Huius
Facultates naturales sunt Mens, Voluntas, et Affectus.
Mens talis est facultas, quae intelligentiam, cognitio-
nem, iudiciumq; praestat. Voluntas est facultas
qua anima spontaneo motu eligit, aut repudiat
thierum. ~~Quae huiusmodi facultates~~
Cum huiusmodi in se habent desideria, et affectus, quibus
vel ad averfandam, vel ad expetendam, ad odium, vel a-
morem animus vertitur. In Mente, quae intellectu accen-
dit Creator lucem naturalem, qua naturaliter homo per-
spicit, iudicat, conscientiamq; iudicium naturale comple-
ctitur. Praeterea hominem singulari, certoque consilio
masculinum, et foeminam factum, eadem benedictione Ge-
ator exornavit ut crescere, generumq; suum per providen-
tia divina efficaciam, propagare poterit. Idq; ut
legitime fieret, coniugium inter duos instituit, quae in
una carne viverent, nec non oeconomicam administrarent;
et paternam primo, deinde heroicam imperium ad ex-
ternam generis propagandi conservationem, instituit.
Haec ut singula legitime administrarentur, in man-
tavit Creatori Menti legem naturalem, cuius beneficio
hominum gubernatio, societateq; dirigeretur. Hinc Ethica
et politica disciplina sunt constituta. Eiusdem con-
templationi proposuit Creator Coelum, eiusq; luminaria
et oes res sublunarias, ut natura illorum cognoscere-
tur, et fructus, ususq; cognosceretur, nec non ad commoda

Vita converterentur singula. Unde Quisq; Mathematicam
Artem sicut haustus. Idem homo naturali rationis lum
ine discernendo inquirebat, pervidebatq; et iudicabat
naturaliter omnia huius facultati subiecta, et con
cepta, iudicataq; orationis beneficio foras proferebat.

Hinc Logica disciplina nata fuit.

Hic gradum ulterius progrediendum esse, ac de eadem
dem perfectione, atq; excellentia ante lapsum. deq;
imperfectioe eandem iam post lapsum, et restau
ratione dicendum: Verum, ne praeter iustitiam ratio
nem discussis hic exprobat, libere hoc praetero, et ad
Definitionem, Divisionemq; Quidam pergo.

Philosophiam antequam definitam, simplicis eius accep
tionem mentionem facere debet. Idcirco n. interdum Quidam
pro ipso scientiarum, et prudentiarum habitum in
mente hominis: interdum pro comprehensione precepto
rum, ex quibus ipse habitus arguuntur. Priori acce
ptione, eam dico esse divinam sicut cognitionem, quod omnia
illa contempletur, quod Deus in hac verum natura con
templanda proposuit, et mores nostros ad honestatem
informet. posteriore: compagem scientiarum ac
prudentiarum, debito ordine ac methodo conformatum.

Definitiones, seu descriptiones harum speciatim exa
minare scripti cuius ratio non fert.

Definitam puto potius simplex manere debuisse vocari.
Est quidem non nihil modestia pythagora, iubeo illatam
iugeni iugenda fatentis, et soli Deo vocari tribuentis.

Veram in veram adpellatione si spectandam est, quia
nos possumus, quia non possumus; certe nulla iam erit do-
ctrina, nulla virtus, cui non sit nomen quod proponendum.
Potius itaque ex ipsius rei natura, et non ex ingenij hu-
mani viribus rei nomen constituendam.
Ex definitione philosophia (in primis acceptione) partes eius-
dem suppeditantur, constituique possunt, ex tracto videlicet
in quo tractando occupata est. Quia enim omnis disci-
plina rem aliquam tractat: etiam ex ipsarum verarum
diversitate, harum diversitas necessario sequitur, et naturae
singulariumque natura derivatur. Quid a potissimum sunt
veram genera: Alia per se semper sunt, et namquam fiunt
aut fiunt quidem, non tamen a voluntate nostra, sed a na-
tura, per certas causas operante, cuiusmodi sunt res
naturales omnes, quae necessariae et sempiternae dicuntur.
Alia sunt, quae ab hominis voluntate pendent, quoniam
earum facere, vel non facere ⁱⁿ arbitrio nostro potestum est
et ita esse, et non esse arbitrio nostro possunt, contin-
gentes dicuntur. Hinc quoque duo disciplinanda genera
quorum unum versatur in iis, quae a nobis fieri possunt: al-
terum in iis, quae non a nobis fiunt, sed vel semper sunt,
vel certis aliis causis, extra nostram voluntatem posi-
tas, consequuntur. Ex his duplex earundem finis et scopus
eruntur. Nam illas res, quae efficere non possumus, eo tantum
consilio contemplamur, ut eas cognoscamus, non ut efficiamus:
earum vero, quae facere possumus, ideo consideramus, ut efficiamus.

mūs: quod si eandem quoque cognitionem quaerere videamus
scopus tamen principuus non est cognitio, sed operatio.
Hae quum ita sese habeant, disciplinae illae, quae in rebus
necessariis versantur eo tantum scopo, ut earum cognoscimus,
merito scientiae contemplativae adpellatae sunt, quarum
tres numerantur, Metaphysica, Philosophica, et Mathematica.
Reliquae, in contingentibus occupatae, prudentiae dicuntur
sunt, quarum etidem tres, Ethica, Politica, et oeconomica.
Illa vocantur pars Theoriae theoretica, cuius finis cognitio:
Haec practica, cuius finis actio, seu operatio, Aristoteles
vella id prolixius lib. 1. de Nat. Leg. c. 2., ex quo haec
ferè à verbo ad verbum desumpta deprehenduntur pertra-
ctari. Singularem specialem subdivisionem ut subjocant
hinc potest esse, haec arbitror. Haec itaque de Divisione
Theoriae in praesentia sufficiant.

Ex Obiecto Theoriae, quod superius dixi esse res omnes
à Deo creatas, quarum investigatio et cognitio Philo-
sophicarum scientiarum pariter patet ulterius, quibus non
terminis circumscriptis cognitio Philosophica. Theo-
retica n. Theoria pars tantum in suo obiecto versatur:
in suo obiecto, et ad suum tantum finem, occupata. Pra-
ctica, ut nihil, quod mysticum sit, et ad fidem pertineat
sibi vel haec, vel illa vendicet, vendicare non debeat, aut possit.
Latius enim diversa Theoria non patet, quam ratio natu-
ralis, nec latius extendi debet, aut potest, quam lumen na-
turae splendet, uti ex origine eius, et alijs argutis abunde

patet, et si opus esset, sat perspicue deduci et proba-
ri posset. Intra naturae itaq; ambitum conclusituri:
hanc ~~que~~ superant, et ad lumen fidei pertinent, ea nec
Philosophia, nec illa eius pars sibi vindicare debet, nec natu-
ralia eam supra naturalibus commiscere. Naturalia
ut sunt ita et maneant ^{et limiter} cancelli, ~~et~~ diversa Philosophia
et diva, sapientia, scientia, prudentia, omnino in uni-
versam cognitionis, ex ratione naturali, beneficio lu-
minis naturae, ex naturalibus, naturaliter hausta, acqui-
sita, quaeq; ita comparari potest: haec non transien-
dat, in suis, naturalibus ~~q;~~ maneat.

Itaq; haec pro more, et integritati meae ratione de Phi-
losophia generaliter, et breviter proponere volui. Si
aliquis error forte à me commissus est, ignoscat mihi
gradulo, interim recta semita ostendat. Deus opt.
max, Philosophia dator et autor, studia nostra spiritu
suo sancto regat ac gubernet, ut perveniat ad sui divi-
ni nominis gloriam, et salutem animarum nostrarum

Amen

Petrus Probst Ricca
gestusanus Saxo.

Domini in xpo
gradulo
L. v. 70

Handwritten marginal notes on the left edge of the page.

Faint, mostly illegible handwritten text in a cursive script, possibly Latin or German, covering the main body of the page.

Omnia dat dom do omnia

† † † taur † d †

est est eodem

e em est tuanam

e e e eodem

~~Quia p[ro]p[ri]a[m] a[ut]em g[ra]t[ia]m i[st]is r[ati]o[n]ib[us]~~

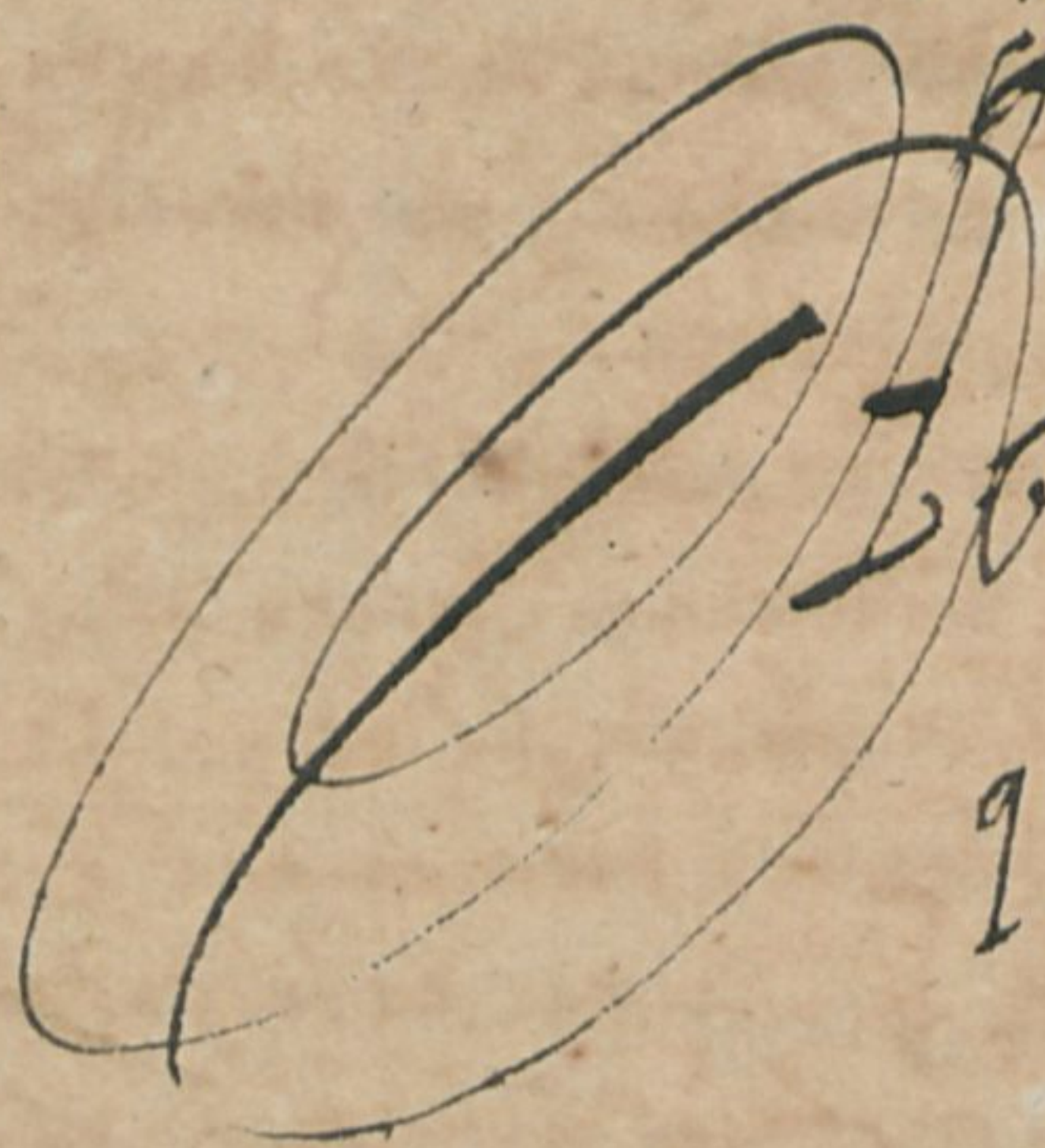
p p p parasangis

p parasangis fa f

†

quoniam paravit.

p p p pa

deceit

deuill

deuill

deuillam credit

q p parasangis

† †

† †

DECANUS ET PROFESSORES
Collegij philosophij in Acad. Julia
quae est Helmstedtj omnibus hinc
litteras lecturis S. D.

Quemadmodum in bene constitutis Rebuspl.
diligenter cautum videmus, ne quibusvis sine discen-
nimo ad officia publica et dignitates aditus pateat:
Ita et in Scholis ampliorib. quam consilio consilium
est, ne quis pro libitu quolibet sibi locum sumat,
aut temere in quolibet doctrinae et professionis
partem irrumpat. Nisi enim a Sapientissima
Vetustate desinere essent progressum et comparata
Eruditionis metra, quis dubitaret, quin maxima
confusiones, impudenter se imperitissimis quibuslibet
ad discernendum ingentibus et honores non meritos
usurpantibus, in dies occurrerent. Ut autem si progressus
cognoscerentur et notum fieret, qui praeceteris digni-
tatem literis ornandi atq. donandi, nec non ad functio-
nes adsumendi essent, necessaria impensis suis ingeniorum

et morum exploratis, ut censura de cuiuslibet profectibus
et morum integritate fieret. Hac ad submoventes a
docendi munere imperitos et praecavendum ne alijs quia
spectata Eruditionis et Virtutis hominibus tam pro
clarum officium committeretur, ratio visa e' amplius
ma. Mas opere igr probamus ingeniam et conscien-
sam in dolam verum, qui diligentem in studijs
et iudicium profectuum de discentia et Eruditionis
sua expectant et examini se subijciunt ut publice
profectus Eruditionis et Virtutis suae testimonium
et honorificum dignitatis gradum consequantur
Hoc sane exemplum fuit honesto et Erudito D. Ca-
N. qui in Academia nostra in addiscendis bonis tu-
aribus et studijs philosophicis strenuam et sic Sy-
lam navavit operam et ita apud nos dixit, ut
nihil nisi quod honorificentissimum est, de ipso pro-
dicare possimus. Cumq. sua diligentia, industria,
Eruditionis, et morum integritatis testimonium de-
nificum & utile sibi fore putaret, non dubitavit se

...ensura Professorum submittent, et subinde de ingenio et
...~~...~~ Vita probitate iudicia. In Examine
...gitur rigore ordine juxta studiorum Philosophico,
...sem scienciam instituta, ita nobis narratam in bonis artibus
...Philosophia probavit operam, ut omnium examina,
...um ~~...~~ approbatione dignis iudicatus sit, cui
...titulus Magisterij conferatur. Deprehendi
...in eo Eruditionem valde laudabilem, et pro
...in studijs Philosophicis minimi contumacia
...Novimus etiam ipsum abhorere a fanaticis opi
...et amplius veram et genuinam Ecclesie
...Catholicae doctrinam, expressam in scriptis Prophe
...ticis et Apostolicis et summam repetitam in libro
...Symbolis, Apostolicis Quibus et Albanianis
...in Augustana confessione, eiusq. Apologia in
...articulis Smalcaldicis et utroq. Catechismo
...Lutheij, ac etiam de eo sperem concepimus,
...quod ad amplificandam divini nominis gloriam,
...et operum artium propagationem, utilis
...salutaria operam sit futurus. Ob has

honorarum

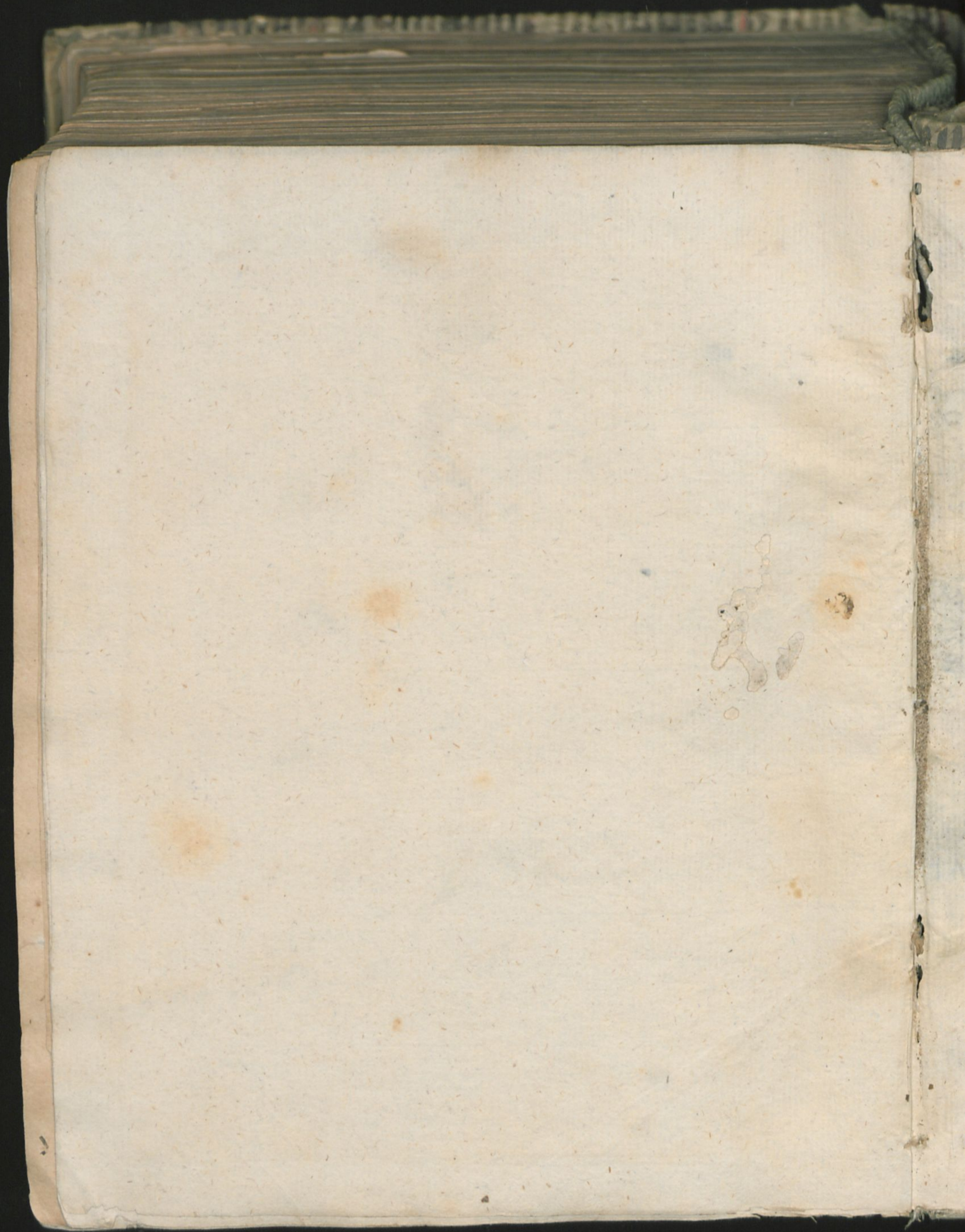
postulatj

igitur causas Ego N. N. N. ⁺ artium M. &
Philosophia Doctor et pro tempore facultatis philoso-
phicae Decanus, consuetudinibus suffragiis collegiarum
meorum, et consensu Reverendissimi & Illustri^{ssimi} Prin-
cipis ac Domini Dni HENRICI JULII Episco-
pi Halberstadensis Ducis Brunsvicensis & Lüne-
burgensis, huius Academiae Rectoris & Cancellarij
prepositij huic congrue ac deo Viri. N. N. sum-
mum in Philosophia gradum post multiplurimum an-
suram et iustam cum eruditionis, tum pietatis
explorationem cum omnibus ornamentis hono-
ribus et privilegijs quae huic ordini ac dignitati
a Laudatissimis Romanorum Imperatoribus
ac Regibus clementer concessa sunt, decrevit &
publice in praesentia omnium ordinum et totius
Scholasticiatus univ^{er}sitatis. Quod superest
nos hunc Dnum Magistrum N. N. omnibus
bonis et optimarum artium et linguarum studiis
obtinere sententibus Viris, de meliori nota commen-

namus, rogamusq. ut hunc amicum nostrum, cuiusq.
Socius simus ad Ecclesiam et Reipublicam suam
mandam conatus quibus posunt humanitatis
officijs prosequantur. Nos vicissim ut par est,
et ipsius et nro nomine gratitudinem et oia qua
a nobis praestari poterunt benevolentia officia,
omnibus et singulis promittimus et pollicemur.
Vt vero his literis habeatur fides, eas Deca-
natus noster sigillo obfirmavimus. Data
Helmstedii in Academia Julia
Nonis Novemb. MDCCCLX.

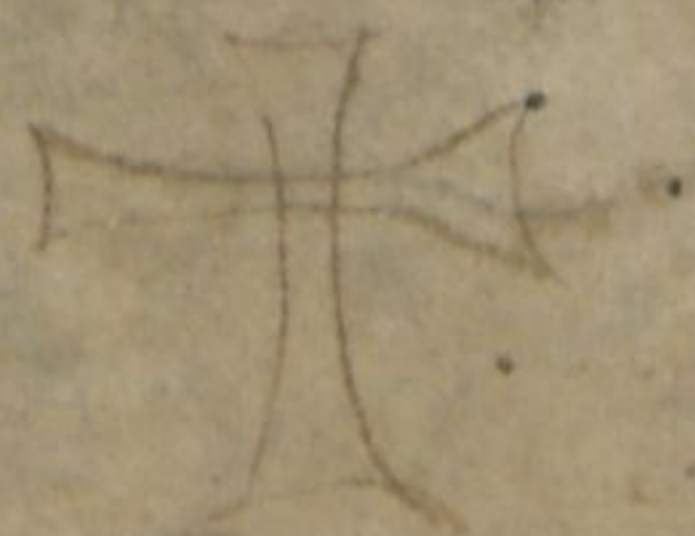

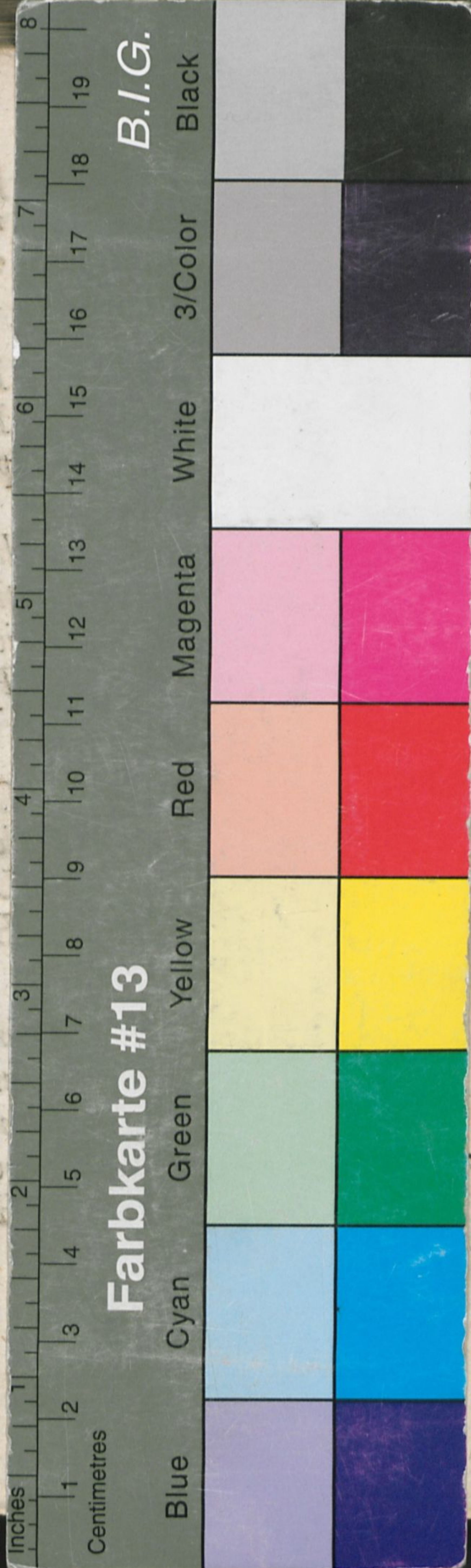

1151

innumeris gratias et benedictiones ha
bent. hec **X** munera hec sa **X**
crificia illibata. **II** n primus que tibi
mus pro ecclesia tua sancta catholica
pacifice custodie. adiuuare. et regere
ris toto orbe terrarum. una cum familia tua
noa. Rege. nro **S**tantissimo **S** et omni
orthodoxis catholice et apostolice fidei
toribus. **M**emento dñe famulorum famularum
que tuarum. **S** et omnium circumstantium quorum
fides cognita est. et nota deuotio pio que
tibi offerimus. et qui tibi offerunt hoc
sacrum laudis pro se suis que omnibus pro re
uone animarum suarum. pio spe salutis. et
incoluntatis sue tibi reddunt vota sua
eterno deo uiuo et uero **O**mnium

B.I.G.

Farbkarte #13

83.

TALOGVS
TIONVM FVTVRI
MESTRIS IN ACAD.
IVLIA.

HELMAESTADII,
VLIA, excudebat Iacobus Lucius.
Mense Octobr. ANNO

CID. 13C.

